

**ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI**

**Fakulta právnická
Katedra občanského práva**

**Diplomová práce na téma
Dokazování v civilním soudním řízení**

Ing. Lucie Rolníková

2017 ZČU v Plzni

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Lucie ROLNÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R13M0179P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Dokazování v civilním soudním řízení**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Rozbor pojmů
3. Zásady dokazování ve sporném a nesporném řízení v rámci civilního procesu
4. Právní úprava dokazování v oblasti civilního soudního řízení
5. Popis konkrétních postupů soudu při rozboru jednotlivých důkazů a jejich hodnocení
6. Judikatura
7. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Miroslav Hromada, Ph.D.

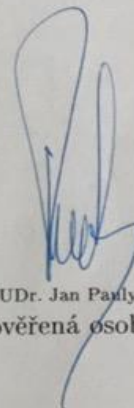
Katedra pracovního práva a práva sociálního
zabezpečení

Datum zadání diplomové práce: **23. března 2016**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2017**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 1. července 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma Dokazování v civilním soudním řízení jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Plzni dne 31. března 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Mgr. Miroslavu Hromadovi Ph.D., za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce. Mé poděkování patří též Okresnímu soudu v Chebu za zkušenosti a poznatky důležité pro vypracování této diplomové práce získané v rámci stáže na tomto soudě.

POUŽITÉ ZKRATKY

OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Občanský soudní řád	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
Zákon o zvláštních řízeních soudních	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník
Ústava ČR	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR
LZPP	Listina základních práv a svobod
NS ČR	Nejvyšší soud České republiky
ÚS ČR	Ústavní soud české republiky

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Rozbor Pojmů	4
2.1. Definice a předmět procesního dokazování	4
2.2. Procesní vztahy, procesí subjekty a procesní úkony	5
2.3. Přímý důkaz, nepřímý důkaz, důkaz opaku a protidůkaz	7
2.4. Právní, skutkové a procesní domněnky, právní fikce	8
2.5. Předběžné otázky, vázanost výrokem jiného rozhodnutí a úvaha soudu	10
2.6. Sporné a nesporné řízení	12
3. Zásady dokazování ve sporném a nesporném řízení v rámci civilního procesu.....	14
3.1. Obecné zásady v civilním procesu	16
3.1.1. Zásada volného hodnocení důkazů	16
3.1.2. Zásada rovnosti stran	16
3.1.3. Zásada veřejnosti	17
3.1.4. Zásada ústnosti a přímosti.....	17
3.1.5. Zásada hospodárnosti řízení.....	18
3.2. Zásady dokazování ve sporném řízení	18
3.2.1. Zásada projednací	19
3.2.2. Zásada koncentrační	21
3.2.3. Zásada formální pravdy	22
3.2.4. Zásada kontradiktornosti.....	23
3.3. Zásady dokazování v nesporném řízení	23
3.3.1. Zásada vyšetřovací.....	24
3.3.2. Zásada jednotnosti řízení	25
3.3.3. Zásada materiální pravdy.....	25
4. Právní úprava dokazování v oblasti civilního soudního řízení.....	26
4.1. Dokazování dle Občanského soudního řádu	26
4.1.1. Přípravné jednání	27
4.1.2. Důkazní povinnost	28
4.1.3. Provádění důkazů.....	30
4.1.4. Důkazní prostředky.....	33
4.1.5. Hodnocení důkazů	42
4.1.6. Odvolací řízení.....	44
4.2. Dokazování dle Zákona o zvláštních řízeních soudních	45
4.2.1. Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob.....	47
4.2.2. Řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob a ve věcech svěřenského fondu	49

4.2.3.	Řízení o pozůstalosti	49
4.2.4.	Jiná řízení	51
4.2.5.	Řízení ve věcech rodinněprávních	51
5.	Popis konkrétních postupů soudu při rozboru jednotlivých důkazů a jejich hodnocení 54	
5.1.	Výslech svědka.....	55
5.2.	Znalecký posudek.....	59
5.3.	Zprávy o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí soudu.....	63
5.4.	Důkaz listinou	64
5.5.	Ohledání	67
5.6.	Výslech účastníků	68
5.7.	Nezákonné důkazy, k nimž soud nesmí přihlídnout.....	69
6.	Judikatura.....	71
7.	Shrnutí.....	77
8.	Resumé.....	79
9.	Zdroje.....	80

1. Úvod

Dokazování je považováno za páteř civilního procesu, je jediným způsobem, jak smí soud získat skutkové poznatky v rámci řádného procesního postupu. Účelné je občanské soudní řízení jen tehdy, jsou-li soudu objasněny všechny skutečnosti rozhodné pro posouzení dané věci. Obecným úkolem procesního dokazování je především zjistit poznatky o skutečnostech, které soudu slouží jako rozhodující podklad pro spravedlivé a především zákonné rozhodnutí.

Samotná součinnost soudu a účastníků řízení se projevuje právě v dokazování, kdy jsou účastníci povinni označit jimi navrhované důkazní prostředky, které mohou přispět k objasnění skutečného stavu věci. Aby mohl účastník splnit svou zákonnou povinnost označit potřebné důkazy, musí především splnit svou povinnost tvrzení. Mezi těmito povinnostmi je úzká vzájemná vazba, kdo totiž nesplní svou povinnost tvrdit rozhodné skutečnosti, pak zpravidla ani nemůže splnit důkazní povinnost. Nesplnění povinnosti tvrzení, tedy neunesení břemene tvrzení má za následek, že skutečnost, kterou účastník vůbec netvrdil a která nevyšla v řízení najevo, zpravidla nebude předmětem dokazování.

V případě potřeby může soud provést i jiné než účastníky navržené důkazy, popřípadě vzít za svá skutková zjištění, na kterých se tvrzení účastníku shodla, přičemž není třeba soudu dokazovat ty skutečnosti, které jsou obecně známé, popřípadě jsou soudu známy z jeho vlastní činnosti.

Z principu nezávislosti soudnictví vymezeného v čl. 81 Ústavy ČR a z pravidla, že soud rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu, mimo jiné vyplývá oprávněnost soudu rozhodnout na základě vlastní úvahy o rozsahu dokazování. To znamená v každé fázi řízení zvážit, zda je nutné dosud zjištěný stav dále doplňovat, popřípadě které důkazy je třeba provést.

Právní úprava dokazování v civilním soudním řízení respektuje zásadní rozdíly mezi sporným a nesporným řízením s důrazem na to, že dokazování ve sporném řízení stojí na jiných základech než dokazování v řízení nesporném. Zatímco ve sporném řízení jde o rozhodnutí sporu o právo mezi účastníky, kteří stojí proti sobě, cílem nesporného řízení není primárně vyřešit spor, ale především upravit právní postavení účastníků řízení, což bývá většinou opodstatněno celospolečenským zájmem.

Nejen z výše uvedených důvodů, tj. způsob podmiňující rozdělení civilního řízení na řízení sporné na jedné straně, a nesporné a jiná zvláštní řízení na straně

druhů, ale dále také díky rekonstrukci soukromého práva, historickým souvislostem a komparaci s vybranými státy evropského prostoru, vstoupil s účinností od 1.1.2014 v platnost Zákon o zvláštních řízeních soudních. V současné době tedy lze v dokazování v civilním soudním řízení postupovat dle dvou zákonů, kdy první Občanský soudní řád primárně upravuje řízení sporná, a druhý zákon o zvláštních řízeních soudních, který upravuje především civilní soudní řízení v nesporných a jiných zvláštních věcech. Mezi oběma zákony je vztah speciality a subsidiarity, kdy speciálním zákonem je Zákon o zvláštních řízeních soudních.

Důležitost dokazování je dále dána paragrafem 79 OSŘ, kdy návrh na zahájení řízení musí kromě obecných náležitostí obsahovat mj. právě označení důkazů k prokázání v něm tvrzených skutečností. Neučiní-li tak účastník, nesplní tím důkazní povinnost, která není vadou řízení, a v konečném důsledku může toto nesplnění vést až k zamítnutí žaloby, které představuje meritorní rozhodnutí ve věci, tedy rozhodnutí ve věci samé.

Dokazování je prováděno soudem při jednání, přičemž účastníci mají právo být přítomni, právo vyjádřit se k návrhům na důkazy a také ke všem důkazům, které byly provedeny. Jako důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména pak ty prostředky, které jsou upraveny v paragrafech 125 – 131 OSŘ a dále specifické důkazní prostředky upravené v jednotlivých částech Zákona o zvláštních řízeních soudních.

Jakkoliv se může jevit, že hlavní podstata práva spočívá v právu hmotném, lze v konečném důsledku za mnohdy přínosnější a podstatnější považovat právě právo procesní, které je ve sporných situacích schopno rozhodnout o naplnění či nenaplnění vlastních práv hmotných. Především tato myšlenka mne vedla k tomu, zaměřit téma své diplomové práce na právo procesní, konkrétně na problematiku dokazování, která je stěžejním pilířem tohoto práva.

Práce je systematicky konstituovaná tak, aby vytvořila ucelený pohled na problematiku dokazování v civilním soudním řízení. V první kapitole je věnován prostor rozboru pojmů, tj. především definici a předmětu samotného dokazování; procesních vztahů a subjektů, či vymezení pojmů sporného a nesporného řízení, což tvoří podstatný základ pro další části práce. Druhá kapitola popisuje jednotlivé zásady v rámci civilního procesu, tedy zásady obecné a dále ty které jsou typické pro oblast sporného či nesporného řízení.

Třetí kapitola této diplomové práce se zabývá právní úpravou dokazování v oblasti civilního soudního řízení. Pomocí analýzy právních předpisů, tj.

Občanského soudního řádu a Zákona o zvláštních řízeních soudních, jsou rozebrány a popsány jednotlivé části procesního dokazování v dikci těchto zákonů.

Čtvrtá kapitola této diplomové práce bezprostředně navazuje na kapitulu předchozí a je orientována takovým způsobem, aby detailně popsala postup soudu při jednání, když jsou jednotlivé podkapitoly tematicky doplňovány o konkrétní judikaturu vztahující se k dané problematice a to se zaměřením na vybrané důkazní prostředky, konkrétně při provádění dokazování výsledkem svědka, při provádění dokazování znaleckým posudkem, zprávou o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí, důkazní listinou či výsledkem účastníků a jejich následné hodnocení. Dále se tato kapitola věnuje také nezákonným důkazům, k nimž soud nesmí přihlídnout.

Poslední kapitolu práce tvoří výčet judikatury, který je systematicky členěný tak, jak byla judikatura v této práci použita a tvoří tak její ucelený přehled.

2. Rozbor Pojmů

Vzhledem k zaměření této práce je nezbytné se na počátku věnovat teoretickému vymezení některých pojmů souvisejících s problematikou dokazování v civilním soudním řízení.

2.1. Definice a předmět procesního dokazování

Obecně lze říci, že dokazování slouží k překonání nejistoty o skutkovém stavu. Jestliže totiž existuje určitý spor, který se na základě žaloby dostává před soud, je potřeba vzít v úvahu, že soud ve chvíli, kdy o věci začíná jednat, zpravidla nemá o skutkovém stavu jistotu. Jinak řečeno tedy neví, kterým z protichůdných tvrzení proti sobě stojících stran má věřit a které má považovat za nepravdivé.

Tuto situaci lze označit za nejistotu ve skutkovém stavu a k jejímu odstranění soud užívá jednak institut dokazování a v některých situacích též institutů, které určité okolnosti buď předpokládají, nebo přímo uměle navozují, a není nikterak nutné je před soudem prokazovat.

Jednou z definic dokazování je, že se jedná o činnost státního orgánu, zejména soudu, jejímž cílem je poznat skutečnosti důležité pro jeho rozhodnutí a která je upravena předpisy procesního práva.¹

Předmětem dokazování je rozsah skutečností, které mají být dokazováním zjištěny a

kteří mají význam pro rozhodnutí soudu.² Jedná se tedy vždy o konkrétní individuální skutečnosti, které jsou relevantní z hlediska předmětu řízení, není však Občanským soudním řádem ani jiným právním předpisem vymezeno, které skutečnosti tvoří předmět dokazování.

Lze tak nalézt pouze výčet skutečností, které netvoří předmět dokazování a není tedy třeba je dokazovat.³ Těmito výjimkami jsou skutečnosti obecně známé, skutečnosti známé soudu z jeho činnosti a právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky a tzv. nesporné skutečnosti, tedy ta tvrzení účastníků, která jsou shodná.

---

¹ BRADNOVÁ, Hana. *Encyklopedický slovník*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1993. Klub čtenářů (Odeon). ISBN 80-207-0438-8.

² WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5., aktualizované vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právníké učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3.

³ Dle § 121 OSŘ

V souvislosti s tím mají účastníci řízení dvě povinnosti, konkrétně jsou jimi povinnost tvrzení a povinnost důkazní⁴. Povinnost tvrzení je povinnost účastníka řízení uvést skutečnosti důležité pro rozhodnutí, tedy ty, které bezprostředně slouží k naplnění účelu upraveného v právu hmotném. Důkazní povinnost účastníka je povinnost navrhnout důkazní prostředky k prokázání skutečnosti, kterou tvrdí. Pro nesporná řízení platí, že soud je povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány. Pro sporná řízení je naopak stanoveno, že soud vychází z navržených důkazů.

2.2. Procesní vztahy, procesí subjekty a procesní úkony

Civilní proces lze charakterizovat nejen jako určitou procesní činnost, ale také jako procesní vztahy, jež vznikají při sledování a realizaci tohoto základního procesního cíle.⁵ Procesními vztahy se rozumí právní vztahy, které jsou založeny procesem, specifické je pro ně především to, že jsou závazné a vynutitelné, oproti hmotněprávním vztahům, které existují nezávisle na vztazích procesních a realizují se dobrovolně. Vlastnostmi procesního vztahu jsou především autoritativnost a vykonatelnost. Rozlišujeme komplexní procesní vztah, tj. proces jako celek a jednotlivé procesní vztahy. Vznikem procesu tedy dochází jednak ke vzniku základního procesního vztahu a také ke konkrétním vztahům mezi účastníky, které se v průběhu procesu vyvíjí, mění a zanikají.⁶

Za procesní subjekty lze považovat ty subjekty, které svou činností mohou ovlivňovat průběh řízení. Subjekty civilního procesu jsou nositeli procesních práv a povinností jak z oblasti veřejnoprávní, tak i soukromoprávní, tedy soud a účastníci řízení.

Jednotné vymezení pojmu účastníka není v civilním řízení možné, neboť diferenciací soudního řízení nalézacího na řízení sporné a řízení nesporné má vliv na pojmové vymezení účastníků těchto řízení. Jsou proto stanovena jiná kritéria pro pojmové vymezení účastníků řízení sporného a jiná kritéria pro vymezení účastníků řízení nesporných.⁷

---

⁴ Dle § 120 odst. 1 OSŘ

⁵ MACUR, Josef. Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného. 1. vydání. Brno : Masarykova universita, 1993. 183 s. ISBN 80-210-0810-5 str. 39

⁶ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0., str. 34

⁷ STAVINOHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, str. 218

Účastníky řízení sporného jsou žalobce a žalovaný, čímž je vyjádřen jejich vzájemný poměr v řízení, v jehož rámci prosazují svůj protikladný zájem na jeho výsledku.

Některá z řízení nesporných mohou být zahájena i bez návrhu, jiná nesporná lze zahájit pouze na návrh. Proto lze definovat účastníky nesporného řízení dvojitým způsobem.

Účastníkem může být jednak navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno, což nastane především v případech, kdy soud nemůže předem pomocí konkrétních znaků určit, kdo bude účastníkem řízení. Ukáže-li se tedy v průběhu řízení, že účastníkem je další osoba, se kterou se původně v řízení nepočítalo, soud usnesením tuto osobu za účastníka přibere.

Dále jsou za účastníky považováni navrhovatel a ti, které zákon za účastníky označuje. Určení, kdo bude účastníkem řízení, nezáleží na navrhovateli, ale na ustanovení zákona.

Vedle výše uvedených účastníků řízení mohou ve stanovených případech vystupovat i další odlišné subjekty, v teorii nazývané zvláštní subjekty řízení, a to např. státní zastupitelství.⁸ Oprávnění státního zastupitelství, tedy případy do kterým může státní zástupce vstoupil, jsou upraveny v § 8 ZŘS.

Od subjektů řízení je nutno odlišovat tzv. osoby zúčastněné na řízení. Tyto osoby sice v procesu vystupují, avšak nemohou vlastním jménem působit na průběh procesu, jsou jimi například svědek, znalec, advokát účastníka.⁹

Procesními úkony rozumíme ty úkony, z nichž se skládají procesní činnosti subjektů řízení. Jedná se o projevy vůle, jejichž prostřednictvím se uskutečňuje činnost soudu a účastníků od zahájení řízení až do vydání pravomocného rozhodnutí, které lze považovat za typický procesní úkon soudu. K procesním úkonům účastníků řízení patří jejich podání, např. žaloba, jiné dispoziční úkony, odvolání, návrh na obnovu řízení. Procesní strany v občanskoprávním řízení výrazněji zasahují do řízení tzv. dispozitivními úkony, tj. např. podání žaloby, uzavření smíru, než tzv. prostými úkony, tj. např. navržení důkazů, nahlédnutí do spisu.¹⁰

---

⁸ STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, str. 243

⁹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, str. 35

¹⁰ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, str. 35

2.3. Přímý důkaz, nepřímý důkaz, důkaz opaku a protidůkaz

Důkazem je prostředek ke zjištění skutečného stavu věci v řízení před státním orgánem, zejména soudem.¹¹ Důkaz je používán jak ve smyslu důkazního prostředku, jímž lze zjistit stav věci, tak i ve smyslu podání důkazu o určité skutečnosti, tedy dokázání dané skutečnosti. V procesním smyslu jsou důkazem výsledky, které soud získal pomocí procesního dokazování.

Ve vztahu k předmětu dokazování jsou důkazy děleny na přímé a nepřímé. Při použití přímého důkazu vyplývá platnost teze přímo z argumentu, například jím může být výpověď svědka, že viděl osobu XY v určitém čase na určitém místě, což má být dokázáno. Nepřímý důkaz sám o sobě nestačí k tomu, aby mohl být učiněn závěr o existenci toho, co má být dokázáno. Teprve za pomoci další myšlenkové operace nebo více operací lze dospět k výsledku. Za nepřímý důkaz lze považovat takový důkaz, který dokazuje skutečnost jinou, ale takovou, ze které je možné usuzovat, zda se stala či nestala skutečnost, které je předmětem dokazování. Objasňuje tedy dokazovanou skutečnost pomocí jiné skutečnosti, která má k dokazované skutečnosti jen nepřímý vztah.¹²

Pro závěr o prokázání určité skutečnosti v civilním řízení na základě nepřímých důkazů je dostačující, aby předmětný skutkový závěr bylo možné s velkou mírou pravděpodobnosti připustit. Na druhou stranu však k neplatnosti právního jednání učiněného plně svéprávnou osobou, která jednala v duševní poruše, postačí pravděpodobnostní závěr, který musí být ve vysoké míře pravděpodobnosti o tom, že osoba v duševní poruše skutečně jednala, tedy že jí tato porucha činila neschopnou právně jednat.¹³

Nepřímé důkazy tedy nemusí samy o sobě tvořit uzavřenou soustavu nepřipouštějící jiný skutkový závěr než ten, k němuž soud dospěl, naopak dostačuje, jestliže nepřímé důkazy velkou mírou pravděpodobnosti k tomuto závěru na rozdíl od jiných možných závěrů vedou.¹⁴

Jako příklad lze uvést výpověď svědka, že viděl určitou osobu XY v určitém čase na určitém místě, z čehož lze usoudit, že XY nebyl ve stejném čase na jiném místě, což má být dokázáno. Typickým příkladem nepřímého důkazu je tedy tzv. „alibi“.

---

¹¹ BRADNOVÁ, Hana. *Encyklopedický slovník*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1993. Klub čtenářů (Odeon). ISBN 80-207-0438-8, str. 252

¹² Dle Rozsudku NS ČR ze dne 26.6.2014, sp.zn. 21 Cdo 2682/2013

¹³ Dle Nálezu Ústavního soudu ze dne 20.8.2015, sp. zn. I. ÚS 173/13

¹⁴ Dle Usnesení NS ČR ze dne 4.6.2008, sp.zn. 28 Cdo 1938/2008

Dalšími typy důkazů jsou důkaz opaku a protidůkaz. Důkaz opaku je vyvrácení teze, prokázáním toho, že platí opak, vyvrací tedy některý ze žalobcových důkazů tím, že sám dokáže protikladné skutečnosti. Dle ustanovení § 133 OSŘ je vyslovena obecná zásada, že dokud není dokázán opak, platí za prokázanou skutečnost, pro kterou je v zákoně stanovena domněnka. Ani závažná pochybnost o tom, zda skutečnost v právní domněnce stanovená existuje, není sama o sobě důkazem opaku a nestačí tudíž k tomu, aby nebyla taková skutečnost považována za prokázanou.¹⁵

Protidůkazem je naopak pouhé vyvrácení důkazu, tedy důkaz o tom, že daný důkaz neplatí, bez prokázání dalších skutečností. Protidůkaz směřuje proti určité druhé stranou dokazované skutečnosti a snaží se snížit její věrohodnost.

Dalším ze způsobů, jak lze dělit důkazní prostředky, je na důkazy upravené v Občanském soudním řádu a na ty, které v něm uvedené nejsou nebo dělení založené na rozlišení osob a věcí, tedy důkazy podávané osobami a důkazy vysvětlující skutkové okolnosti, které mají charakter věcných prostředků.

2.4. Právní, skutkové a procesní domněnky, právní fikce

Domněnky a fikce jsou instituty, které omezují rozsah dokazování v civilním řízení. Vyvratitelné a nevyvratitelné domněnky jsou konstruovány v těch případech, kdy pro založení, změnu nebo zánik právního vztahu nestačí reálně existující skutečnost a je nutno právní následky spojit se skutečnostmi, které reálně neexistují, jsou vytvořeny uměle, popř. je zde jen pravděpodobnost, nikoli však jistota, že reálně nastaly.¹⁶

Za domněnku je považováno spojení dvou právních skutečností, kdy je-li prokázána jedna ze skutečností, druhá právní skutečnost se považuje taktéž za prokázanou. Právní neboli zákonné domněnky jsou stanoveny zákonem a ukládají soudu, aby vzal za prokázané to, co bezpečně prokázané není.

Jedná se o konstrukci užívanou v právu, již se za určitých okolností v zájmu právní jistoty presumuje právní skutečnost, o niž není jisto, zda nastala. Je vyjádřením skutečnosti, že faktický stav je obvykle shodný s právním.¹⁷ Obecně se s nimi v zákonech setkáváme ve slovních obratech – „považuje se; pokud se

---

¹⁵ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 22.6.2004, sp. zn. 32 Odo 964/2003

¹⁶ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 18.3.2010 sp.zn. 23 Cdo 5508/2007

¹⁷ Dle Právní domněnka. *Iuridictum - Encyklopedie o právu* [online]. [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/Právní_domněnka

neprokáže opak; platí“ aj. Domněnky jsou členěny na vyvratitelné a nevyvratitelné, kdy právní skutečnost určená vyvratitelnou domněnkou se považuje za dokázanou do té doby, dokud se neprokáže její opak.¹⁸

U vyvratitelné domněnky tedy lze předpokládat, že posuzovaná skutečnost takto opravdu nastala, popřípadě nenastala. Podání protidůkazu proti právní domněnce je však nepřipustné, neboť ze samotné povahy právních domněnek je patrné, že se jedná o instituty, které usnadňují dokazování v případech, ve kterých je dokazování určité skutečnosti obtížné nebo dokonce nemožné. Vždy je přípustné vyvrácení důkazu, tedy popření skutečností, na kterých je domněnka založena.

V legislativě je pro vyvratitelnou právní domněnku používáno slovo „má se za to“. Za jedny z nejznámějších vyvratitelných právních domněnek lze považovat 3 domněnky otcovství upravené v § 776 a následující v druhé části Nového občanského zákoníku.

Skutečnost založenou na základě nevyvratitelné právní domněnky nelze vyvrátit ani v případě, že by se později ukázala nesprávnou. Nevyvratitelné domněnky jsou v právu vzácnější než vyvratitelné. Legislativa pro ni používá slova „platí“, „hledí se“. Jednu z nejznámějších právních domněnek můžeme nalézt v oblasti pracovního práva, kdy v rámci odstranění nejistoty postavení zaměstnance, který po skončení pracovního poměru na dobu určitou, nadále se souhlasem zaměstnavatele pokračuje v konání práce, byla stanovena nevyvratitelná právní domněnka, že tímto se pracovní poměr změnil v pracovní poměr na dobu neurčitou.¹⁹

Vedle právních domněnek pracuje soudce i s domněnkami skutkovými, které nevycházejí ze zákonné úpravy, ale které se zakládají na všeobecných lidských zkušenostech a stojí tak mimo právní rámec. Použití skutkové domněnky spočívá v aplikaci obecné zkušenosti na specifické otázky, které v řízení vyvstanou a jejichž zjišťování prostřednictvím procesního dokazování není považováno za nezbytně nutné. Tím tvoří skutkové domněnky zvláštní kategorii skutečností, které netvoří předmět dokazování, neboť představují určitou formu zvyklosti, které je používána shodně jako zákonné pravidlo.

V procesní rovině lze pracovat také s procesními domněnkami, které mají především vliv na průběh řízení. Ty nastávají například v situaci, kdy si účastník

---

¹⁸ Dle § 133 OSŘ

¹⁹ Dle § 65 odst. 2 Zákona č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

zvolí jiného zástupce, kdy platí, že vypověděl plnou moc dosavadnímu²⁰; v situaci, kdy je podání učiněno faxem nebo elektronicky bez zaručeného podpisu a není do tří dnů doplněno, kdy na podání se pohlíží, jako by neexistovalo²¹ či vhození písemnosti neurčené do vlastních rukou do schránky, kdy dochází k fikci doručení²².

Právní fikcí se rozumí vědomý, avšak právem podložený rozpor se skutečností. Používá se především tam, kde to praktická potřeba zajištění určitého výsledku naléhavě potřebuje.²³ Procesní předpis obsahuje řadu fikcí, které ovšem teorie zahrnuje do kategorie domněnek. Fikce se vztahují především k doručování soudních písemností. Nejfrekventovanější je tzv. náhradní doručení, odepření přijetí písemnosti apod. Jako další příklad lze okrem výše uvedené fikce uvést například fikci pravdivosti údajů ve veřejné listině, není-li prokázán opak.

2.5. Předběžné otázky, vázanost výrokem jiného rozhodnutí a úvaha soudu

Mezi další instituty, které usnadňují dokazování, patří předběžná otázka, vázanost soudu výrokem jiného rozhodnutí a úvaha soudu. Předběžná nebo též prejudiciální otázka je taková otázka, která sama o sobě není předmětem řízení, avšak na jejím vyřešení závisí rozhodnutí, které má být soudem učiněno.

Vznikne-li tedy jakákoliv pochybnost a závisí-li na vyřešení rozhodnutí ve věci, potřebuje mít soud předběžnou otázku vždy vyřešenou. Prejudiciální otázku si může soud v civilním řízení posoudit sám, bez ohledu na to, zda věc patří do civilní soudní pravomoci či nikoliv. Například je-li v řízení třeba ověřit kolaudovaný stav bytu, není soud oprávněn sám rozhodnout, jaký je kolaudovaný stav, může si však o něm z různých důkazů učinit závěr nebo lze v řízení o rozvod manželství za prejudiciální otázku položit vznik a existenci platného manželství.

Způsob řešení je tedy v zásadě dvojitý. Záleží na soudu, pro jaký postup se rozhodne, jestliže nastane situace, kdy má pro účely řízení posoudit otázky, o nichž rozhodnout přísluší jinému orgánu. Soud bude v takovém případě postupovat buď tak, že řízení přeručí, pokud probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít

---

²⁰ Dle § 28 odst. 3 OSŘ

²¹ Dle § 42 odst. 3 OSŘ

²² Dle § 50 odst. 1 OSŘ

²³ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 5.*, aktualizované vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3, str. 252.

význam pro rozhodnutí soudu, popřípadě soud dal k takovému řízení podnět²⁴ nebo může tyto otázky posoudit sám, jestliže má za to, že je sám schopen je zjistit a posoudit.²⁵

Bylo-li však o takové otázce vydáno příslušným orgánem rozhodnutí, soud je povinen z něho vycházet²⁶, posouzení věci totiž nelze považovat za totéž co rozhodnutí věci s účinky právní moci.

Vyřešení předběžné otázky soudem, tedy oprávnění posoudit jakoukoli právní otázku jako otázku předběžnou je podníceno úvahou, že v opačném případě by mohlo být zabráněno soudu v rozhodnutí. Soud má vždy povinnost předběžnou otázku posoudit, avšak v některých případech může počkat na to, až danou otázku vyřeší příslušný orgán.

Soud je vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přešůpek či jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních předpisů, kdo je spáchal a stejně je tomu také v rozhodnutí o osobním stavu. Rozhodnutím v blokovém řízení však soud vázán není.²⁷ Tato vázanost výrokem soudního rozhodnutí má ještě větší důkazní sílu než veřejná listina. Civilní soud však nikdy není oprávněn z určitých skutečností vyvozovat důsledky stanovené trestním nebo správním právem. Zákon tedy rozlišuje při výkonu civilní pravomoci právo soudu samostatně posuzovat určité otázky od práva vydávat o těchto otázkách autoritativní rozhodnutí.

Jsou však dány oblasti, ve kterých soud nikdy nesmí předběžně posuzovat, a to ve věci osobního stavu a otázky, zda a kým byl spáchán trestný čin.²⁸ Otázky osobního stavu jsou např. určení otcovství, kdy řízení o určení a popření rodičovství je upraveno v § 415 a násl. Zákona o zvláštních řízeních soudních a soud tedy nemůže předběžně určit otcovství, dále prohlášení člověka za mrtvého, kdy řízení o prohlášení člověka za mrtvého je upraveno v § 50 a násl. Zákona o zvláštních řízeních soudních, či osvojení, kdy řízení ve věcech osvojení je upraveno v § 427 a násl. Zákona o zvláštních řízeních soudních.

Tam, kde nelze opřít rozhodnutí o skutkové zjištění čerpané z konkrétního důkazu, a zároveň nelze žalobu zamítnout pro neunesení důkazního břemene, může

---

²⁴ Dle 109 odst. 2 c) OSŘ

²⁵ Dle § 135 odst. 2 OSŘ

²⁶ Dle § 135 odst. 2 OSŘ

²⁷ Dle § 135 OSŘ

²⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 5.*, aktualizované vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3, str. 251.

soud podle jeho úvahy rozhodnout sám. Jde o ustanovení výjimečné, jež by soudce měl používat jen v mimořádných situacích, aby jeho postup nevyvolával dojem soudcovské libovůle a ani v tomto případě nesmí rozhodnout jen na základě ničím nepodpřené volné úvahy. Soud může podle vlastní úvahy postupovat tehdy, je-li jistý právní základ uplatněného nároku. Například při určení výše nároku jsou podkladem pro úvahu soudu takové skutečnosti, které vycházejí ze souvislosti posuzovaného případu a umožňují učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatňovaného nároku.²⁹

Má-li však například soud pochybnosti o věcné správnosti znaleckého posudku, nemůže jej nahradit vlastním názorem, nýbrž musí znalci uložit, aby podal vysvětlení, doplnil či jinak odstranil nedostatky posudku, popřípadě aby vypracoval nový. V krajním případě musí soud ustanovit jiného znalce, aby věc znovu posoudil a vyjádřil se i ke správnosti již podaného posudku.³⁰

2.6. Sporné a nesporné řízení

Dělení na sporné a nesporné řízení vzniká vyčleněním z nadřazeného pojmu nalézacího řízení, kdy smyslem tohoto řízení je nalézání práva v jednotlivých soudních sporech. V nalézacím řízení tedy soud vydává autoritativní rozhodnutí. Sporný a nesporný proces jsou dva rovnocenné druhy nalézacího řízení určeného k projednávání a rozhodování civilních věcí.³¹

Jedním z pohledů odlišující oba druhy nalézacího řízení je jejich účel. Zatímco sporné řízení slouží k tomu, aby byla poskytnuta ochrana právní sféře, do které bylo zasaženo, nesporné řízení plní funkci preventivní, jeho úkolem je tedy předejít porušení práva v budoucnu.

Z pohledu právního vývoje tvořily nesporné řízení především záležitosti opatrovnické, poručenské a dědické. V současné době se za sjednocující prvek nesporných řízení považuje úprava ve věcech, v nichž je ve veřejném zájmu nezbytný aktivní soudcovský zásah ve prospěch osob vyžadující zvláštní ochranu.

---

²⁹ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 9.4.2009, sp. zn. 28 Cdo 418/2009

³⁰ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 23.6.2009 sp.zn. 30 Cdo 5252/2007

³¹ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 5.*, aktualizované vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3, str. 45.

V dalším z pohledů na členění těchto řízení je rozhodujícím kritériem povaha soudního rozhodnutí. Má-li rozhodnutí povahu deklaratorní, jde zpravidla o řízení sporné, rozhoduje-li soud konstitutivně, jedná se o řízení nesporné.³²

Pro sporné řízení je charakteristické to, že je lze zahájit výlučně jen na základě žaloby jedné ze stran. Protichůdný zájem obou stran je základním motivem jejich procesní činnosti a umožňuje také to, aby na ně byla přenesena iniciativa a odpovědnost za objasnění skutkového základu rozhodnutí.

O tom, kdo bude účastníkem sporného řízení, rozhoduje pouze žalobce. Soud není oprávněn do takto stanoveného okruhu účastníků nijak zasahovat, tj. například z úřední povinnosti nějakou osobu do řízení přibrat nebo naopak účastníka z řízení vyloučit.

Systém dvou stran v kontradiktorním řízení je nezbytným předpokladem pro považování určitého řízení za sporné, který ve své podstatě odpovídá na základní otázku, proč je nezbytné, členit nalézací řízení na sporné a nesporné.

V některých řízeních totiž proti sobě dvě strany postavit nelze buď vůbec, protože v řízení vystupuje pouze jeden účastník, např. v řízení o prohlášení za mrtvého, nebo účastníků může být popřípadě více, avšak rozdělení na dvě strany nebude možné, tj. např. v dědickém řízení.

---

³² WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 5.*, aktualizované vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3, str. 46

3. Zásady dokazování ve sporném a nesporném řízení v rámci civilního procesu

Civilním procesem se rozumí samostatné, zvláštní procesní odvětví, jako jedno ze soudních odvětví.³³ Jednotlivé druhy soudního řízení se vyvinuly z původně jednotného soudního řízení, které mělo povahu řešení sporu o právo. Charakteristické je pro soukromoprávní vztahy rovnost všech jejich subjektů, proto je pro procesní řešení právního konfliktu zásadní nutností účast „nezúčastněného třetího“. Právě tato okolnost ovlivnila vývoj civilního procesu do jeho dnešní podoby, neboť došlo k tomu, že soudní ochrana byla v soukromoprávní oblasti rozšířena i na jiné případy než řešení sporu, čímž se ve své podstatě vytvořil základ pro řízení nesporné.

Civilní proces tedy lze označit jako soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu, tj. procesních úkonů soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům.

Někteří zastánci koncepce o rovnocenném postavení hmotného a procesního práva však dospívají také k definici civilního procesu založené na jeho účelu. Civilní proces pak charakterizují jako procesní činnost, resp. jako postup soudu, účastníků a dalších subjektů a osob zúčastněných na řízení, jehož cílem je poskytnutí ochrany subjektivním právům a zákon chráněným zájmům.³⁴

Základním pilířem každého právního odvětví je určitý komplex právních principů, které se vzájemně ovlivňují, podmiňují a které dokreslují jednotlivé právní instituty a usnadňují tím lepší pochopení jejich pravého smyslu, který byl normotvůrcem zamýšlen. Za právní princip lze označit právní pravidlo tvořící základ právního institutu, zákona, právního nebo právních odvětví či právního řádu jako celku, mající pro tu část práva mimořádný stupeň důležitosti a vyznačující se vysokým stupněm obecnosti a obvykle vyjadřující vyšší hodnoty právního řádu.³⁵

Pojem princip a zásada bývají často používány synonymicky, bez jejich dalšího rozlišení, nicméně obecně platí, že pojem právní princip je pojmem obecnějším,

---

³³ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-7201-464-1. str. 39

³⁴ STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, str. 146

³⁵ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. Str. 17

zatímco právními zásadami se spíše rozumí pravidla, která se vztahují pouze na určitou oblast práva.³⁶

Jako je tedy tomu u každého právního odvětví, jsou i soudnictví a civilní proces ovládány určitými právními zásadami. Těmi jsou především právo na spravedlivý proces, zahrnující právo na nezávislost a nestrannost soudů a soudců, vázanost soudu pouze zákonem, právo na zákonný soud a zákonného soudce, princip rovnosti a kontradiktornosti, princip ústnosti a přímosti, princip hospodárnosti, vycházející především z Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod.

Procesní zásady při dokazování v rámci civilního procesu jsou nerozlučně spjaty s Občanským soudním řízením. Tyto principy se převážně týkají podílu soudu a účastníků řízení na procesu, tedy jejich procesních rolí, iniciativy a aktivity. Jejich soubor vytváří charakteristiku procesu, který se může v různých druzích procesu odlišovat.

Právní principy občanského práva procesního můžeme dělit na principy řádného fungování justice a na tzv. odvětvové principy, které se uplatňují v jednotlivých fázích dokazování, a které tvoří proti sobě stojící dvojice. Charakter civilního procesu je vytvářen právě tím, která z dvojice procesních zásad při dokazování se uplatní.³⁷

Za odvětvové procesní zásady stojícími proti sobě jsou považovány:

Zásady ve sporném řízení		Zásady v nesporném řízení
Zásada dispoziční	x	Zásada ofiiciality
Zásada projednací	x	Zásada vyšetřovací
Zásada koncentrační	x	Zásada jednotnosti řízení
Zásada materiální pravdy	x	Zásada formální pravdy

Zdroj: autor

³⁶ HAMUĚÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. Str. 169

³⁷ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0., str. 60

3.1. Obecné zásady v civilním procesu

Každé civilní řízení od svého zahájení až do svého ukončení soudním rozhodnutím je složitou činností subjektů zúčastněných na řízení, které vstupují do procesněprávních vztahů. Samotný civilní proces, který probíhá, a rozvíjí se v čase, nevylučuje, ale naopak předpokládá určitou pevnou strukturu občanského soudního řízení. Tuto strukturu lze nejlépe poznat a pochopit rozbořením základních zásad, které se v tomto řízení uplatňují.

3.1.1. Zásada volného hodnocení důkazů

Dle § 132 OSŘ hodnotí soud důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti, přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Zásada volného hodnocení důkazu nestanovuje žádná formální pravidla pro to, jak má soud důkazy hodnotit a ani jí není určeno, že by soud ve svém rozhodování měl na výběr, které z provedených důkazů vyhodnotí a které nikoli, nebo o které z provedených důkazů své skutkové závěry opře a které opomene.

Zásada volného hodnocení důkazů se projevuje v tom, že je ponecháno na úvaze soudce, jakou váhu mají určité důkazní prostředky pro objasnění skutkového stavu. Tím je dána důvěra v soudcovy odborné i lidské kvality a plně se tím respektuje jeho schopnost učinit si o daném sporu správný úsudek. Procesnímu právu účastníka řízení navrhnout důkazy odpovídá povinnost soudu o vznesených návrzích rozhodnout a zároveň, pokud jim nebylo vyhověno, ve svém rozhodnutí vyložit proč a z jakých důvodů tak učinil.

Opakem této zásady je legální důkazní teorie, která je založena na předem stanoveném zákonném pravidlu o váze určitého důkazního prostředku, bez ohledu na vnitřní přesvědčení soudce, čímž je mu ve své podstatě ukládáno, jakou důkazní sílu má jednotlivý důkaz a zároveň jsou stanoveny konkrétní prostředky, které je nezbytné k prokázání určitých skutečností provést.³⁸

3.1.2. Zásada rovnosti stran

Účastníci řízení stojí před soudem v rovnoprávném postavení, aniž by jedna nebo druhá strana byla procesně jakkoli zvýhodněna. Tato zásada vyplývá ze

---

³⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0., str. 76

článku 96 odstavce 1 Ústavy, ve které je stanoveno, že všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva. Tato procesní rovnost se vztahuje na fyzické osoby, právnické osoby a rovněž na stát, je-li účastníkem řízení.

V Občanském soudním řádu je tato zásada upravena v § 18, ze kterého vyplývá, že účastníci mají v občanském soudním řízení rovné postavení. Mají právo jednat před soudem ve své mateřštině a soud je povinen jim zajistit stejné možnosti pro uplatnění jejich práv. V rozporu s tímto principem však není, pokud účastník svých práv nevyužívá, např. tím, že se nedostavuje k soudu.

Do zásady rovnosti stran je zakomponováno také právo na právní pomoc, které je v Občanském soudním řádu upraveno např. v § 30, podle kterého soud ustanoví účastníkovi, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků,³⁹ na jeho žádost zástupce, jestliže je to nezbytné k ochraně jeho zájmů a vyžaduje-li to jeho ochrana, pak popřípadě také advokáta. Další podoby právní pomoci lze najít např. v povinnosti soudu dle § 5 OSŘ poskytovat účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech

3.1.3. Zásada veřejnosti

Použití této zásady je aplikováno na jednání před soudem, což je výslovně uvedeno v čl. 96 odst. 2 Ústavy a v § 116 odst. 1 OSŘ. Důraz, který je na veřejnost soudního jednání kladen, vyplývá z toho, že volný přístup veřejnosti k soudu představuje jednu z garancí nezávislosti, nestrannosti i zákonného postupu soudu, což zabraňuje tzv. tajné kabinetní justici.⁴⁰

Veřejnost v tomto smyslu představuje obecnost skládající se z předem neurčitého počtu osob v místnosti, kde probíhá soudní jednání. Ohrozilo-li by jednání tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, obchodní tajemství, důležitý zájem účastníků nebo mravnost, může být veřejnost pro celé jednání nebo pro jeho část vyloučena.⁴¹

3.1.4. Zásada ústnosti a přímosti

Zásady ústnosti a přímosti se obdobně jako zásada veřejnosti týká soudního jednání. Podstatou zásady ústnosti je to, že celé jednání probíhá ústně za

---

³⁹ Dle § 138 OSŘ, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva

⁴⁰ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN -80-7201-464-1. str. 77

⁴¹ Dle § 116 odst. 2 OSŘ

přítomnosti účastníků, popřípadě jejich zástupců s tím, že soud má povinnost přihlídnout k jejich ústním vyjádřením a vzít je v úvahu při svém rozhodování. Veškeré sporné otázky tak jsou díky zásadě ústnosti řešeny ihned na místě a podstatné je tak to, co bylo soudu předneseno ústně.

Zásada přímosti znamená, že soud je v přímém, osobním styku s účastníky, neboť musí získat bezprostřední informace o projednávané věci. Musí proto sám vidět a slyšet strany, svědky, znalce, seznámit se s obsahem listin atd. V objektivním smyslu zásada přímosti znamená, že soud musí použít především takové důkazní prostředky, které umožňují, aby jeho poznání sporných skutečností bylo co nejvíc bezprostřední.⁴²

V subjektivním smyslu pak zásada přímosti znamená, že soud smí přihlídnout pouze k důkazům, které byly před ním vykonány v průběhu řízení, a pouze tyto důkazy hodnotí. Je-li účastník právně zastoupen, nemusí se k jednání osobně dostavit, neboť za něj ústně jedná jeho zástupce.

3.1.5. Zásada hospodárnosti řízení

Zásada hospodárnosti procesu vyjadřuje požadavek, aby ochrana práv byla poskytnuta rychle, účinně a bez zbytečných nákladů.⁴³ V tomto ohledu je tedy především kladen důraz na rychlost řízení a oproštění se od zdlouhavosti a průtahů, což vystihuje především článek 38 odstavec 2 Ústavy, kde je stanoveno, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.

V Občanském soudním řádu je tato zásada zahrnuta do § 6, který říká, že soud postupuje v řízení předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti a do § 100 odst. 1 dle kterého, jakmile bylo řízení zahájeno, postupuje v něm soud i bez dalších návrhů tak, aby věc byla co nejrychleji projednána a rozhodnuta.

3.2. Zásady dokazování ve sporném řízení

Jak již bylo výše uvedeno, sporné řízení je řízení o dvoustranných právních vztazích. Stranami tohoto řízení jsou žalobce a žalovaný. Jedná se o řízení

---

⁴² STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, str. 183

⁴³ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. Vysokoškolské právní učebnice. ISBN -80-7201-464-1. str. 79

kontradiktorní, kdy kontradiktornost je chápána tak, že vše v procesu musí být podrobeno rozpravě účastníků, kteří mají právo vyjádřit se ke všem skutečnostem a ke všem důkazům, za účelem dosažení společensky žádoucího výsledku sporu. Soud mezi těmito stranami nestranně rozhoduje, přičemž jeho úkolem je řídit jednání, při kterém je však silně omezen vůlí stran.

Předpokladem zahájení sporného řízení je podání žalobního návrhu.⁴⁴ Zda bude podán či nikoliv záleží na vůli žalobce, nikdo nemůže být nucen své žalobní právo uplatnit. Takto je tomu díky zásadě dispoziční, neboli také zásadě oficiality, která se projevuje v iniciativě účastníků řízení, kteří jsou oprávněni prostřednictvím procesních úkonů disponovat řízením a předmětem řízením, čímž ovlivňují celkový průběh řízení včetně jeho zahájení a skončení. Právě tato dispoziční volnost činí civilní soudní řízení odlišné od ostatních druhů řízení, především pak trestního a správního.

Posláním soudu je učinit rozhodnutí o konkrétním subjektivním právu nebo zákonem chráněném zájmu, sporné strany rozhodují o tom, zda se soudní řízení vůbec uskuteční a co bude jeho předmětem. V rámci procesu jsou účastníci oprávněni disponovat jednak svými hmotněprávními nároky a jednak prostředky sloužícími k jejich procesní ochraně.

Procesní iniciativa je tedy dána do rukou účastníků, k čemuž jim slouží tzv. dispoziční úkony, a nikoliv soudu nebo jiných subjektů. Dispoziční úkony však musí být vůči druhému účastníkovi učiněny pouze prostřednictvím soudu, aby se daly považovat za platné.

Rozhodne-li se navrhovatel vzít svůj návrh zpět, soud řízení zcela, popřípadě v rozsahu zpětvzetí návrhu, zastaví.⁴⁵

3.2.1. Zásada projednací

V souladu se zásadou dispoziční je v civilním soudním řízení poskytována ochrana takových subjektivním právům a oprávněným zájmům, jejichž nositel se této ochrany výslovně domáhá.⁴⁶

Zásada projednací je stěžejní zásadou a znamená, že soud přihlíží pouze k tomu, co mu sporné procesní strany přednesly a k těm důkazům, které mu o svých

---

⁴⁴ Dle § 79 odst. 1 OSŘ

⁴⁵ Dle § 96 odst. 2 OSŘ

⁴⁶ STAVINOHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, str. 171

tvrzeních nabídl. Oproti zásadě dispoziční, která ve své podstatě dává indicie k tomu, který subjekt prostřednictvím procesních úkonů disponuje řízením, vypovídá zásada projednací o tom, který ze subjektů má právo a povinnost předkládat a navrhopvat skutečnosti rozhodné pro posouzení skutkového stavu věci.

Skutkový stav je totiž zjišťován v rozsahu účastníky tvrzeném, za pomoci důkazů účastníky navržených. V řízení ovládaném projednací zásadou jsou proto důležitým procesním institutem povinnost tvrzení a povinnost důkazní a s nimi spojená břemena tvrzení a důkazní. Účastník, který provedení důkazu navrhuje, by tak měl současně uvést, jaké konkrétní následky lze z jeho tvrzení vyvodit.

Aby mohl soud autoritativně rozhodnout, zda uplatněný nárok skutečně existuje a které ze stran přísluší, musí být účastníky do řízení vneseny skutečnosti, které potvrzují tvrzený skutkový stav, přičemž okruh těchto potřebných skutečností lze nalézt v hypotéze aplikované hmotněprávní normy.

Tyto povinnosti však netíží pouze žalobce. Žalovaný je také povinen označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Povinností žalovaného je se na výzvu soudu vyjádřit k žalobě a k nároku, který je vůči němu uplatňován, nestačí však pouhé vyjádření, kterým by žalobní nároky popřel, pokud žalovaný uvede konkrétní skutečnosti popírající žalobní nároky, vzniká také jemu povinnost důkazní spočívající v podložení tvrzených důkazů.

Nesplnění povinnosti tvrzení znamená neunesení tzv. břemene tvrzení. S tím jsou spojené negativní důsledky. Neuvedené skutečnosti se nestanou předmětem dokazování, soud v takovém případě bude vycházet pouze z tvrzení protistrany, a tudíž nebudou zohledněny při rozhodování ve věci.

Břemeno důkazní vychází z tzv. povinnosti tvrzení a je určeno hmotněprávní normou, na jejímž základě má být u soudu dané právo vymáháno. Jedná se především o okruh skutečností, které v konkrétním případě musí být tvrzeny. Důkazním břemenem se rozumí procesní odpovědnost účastníka za to, že budou před soudem prokázány skutečnosti rozhodné pro konečné řešení sporné věci.⁴⁷

Závěr o tom, že účastník neunesl důkazní břemeno, lze učinit jen tehdy, jestliže zhodnocení důkazů, které byly za řízení provedeny, neumožňuje soudu přijmout závěr ani o pravdivosti tvrzení účastníka, ani o tom, že by bylo nepravdivé.⁴⁸ Z čehož plyne, že předpokladem pro aplikaci pravidel o důkazních břemenech je

---

⁴⁷ Dle Usnesení NS ČR ze dne 15.12.2016, sp. zn. 23 Cdo 1711/2016

⁴⁸ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 28.02.2002, sp. zn. 21 Cdo 762/2001

fakt, že soud ani přes provedení všech důkazů nedospěl k jednoznačnému přesvědčení o skutečnostech významných pro posouzení daného případu.

Rozsah potřebného dokazování v civilním procesu se však neshoduje s rozsahem dokazování potřebného k uznání obžalovaného vinným v řízení trestním. V civilním řízení proto nelze učinit závěr, že nebylo uneseno důkazní břemeno proto, že skutečnost nebyla provedenými důkazy prokázána nad vší pochybnost. Pro závěr, že soud má určitou skutečnost za prokázanou, dostačuje, aby předmětný skutkový závěr bylo možné s velkou mírou pravděpodobnosti připustit.⁴⁹

3.2.2. Zásada koncentrační

Institut koncentrace řízení, kdy účastník ve sporných řízeních musí předkládat důkazy do určitého okamžiku, slouží především k urychlení občanského soudního řízení a může mít často i nepříznivý dopad pro účastníka zatíženého některým z procesních břemen, jehož neunesení se pak zpravidla rovná neúspěchu ve věci.

3.2.2.1. Koncentrace řízení a poučení o povinnosti důkazní dle OSŘ

Koncentrace nastává buď ke skončení přípravného jednání, nebo ke skončení prvního jednání ve věci, popřípadě ke dni, kdy účastníkům uplynula soudem dodatečně stanovená lhůta.

Tento relativně novodobý pojem v oblasti dokazování v civilním soudním řízení přinesla tzv. souhrnná novela Občanského soudního řádu č. 7/2009 Sb., která vstoupila v účinnosti 1.7.2009.⁵⁰ Smyslem této úpravy je především zamezení průtahů soudních sporů. Den, kdy nastala koncentrace řízení, je závazná také pro soud tím, že určuje stav spisu, z něhož soud vychází. Koncentrace řízení totiž uzavírá z časového hlediska obsah spisu. Soud smí tedy přihlížet jen k tomu, co dosud bylo uvedeno nebo jinak vyšlo najevo.

Poučení o povinnosti důkazní podle ustanovení v § 118a odst. 3 spočívá v tom, že soud jednak účastníka vyzve, aby označil potřebné důkazy k prokázání sporných tvrzení, a dále mu sdělí, jaké by byly následky nesplnění této výzvy. Samotné poučení neprobíhá pouze tehdy, je-li účastník nečinný, ale poučení poskytuje soud

---

⁴⁹ Dle Usnesení NS ČR ze dne 26.10.2016 sp.zn. 28 Cdo 1663/2011

⁵⁰ Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

jak účastníku, který neoznačil žádný důkaz, tak i tomu, který jej sice označil, ale jeho následné použití by vedlo k nezpůsobilosti dané sporné tvrzení prokázat.

Dle judikatury Nejvyššího soudu ČR se má však účastníkům umožnit, aby s dostatečným předstihem věděli, do jaké doby bude možné předkládat tvrzení a označovat důkazy k jejich projednání a zároveň, aby bylo s ohledem na princip právní jistoty patrné, do kdy takto budou moci činit a to tak, že budou poučeni o koncentraci řízení předem v předvolání a dále budou na tuto skutečnost upozorněni při samotném jednání.⁵¹

Před samotným vyhlášením rozsudku ve věci samé tedy musí být poučení soudu zcela konkrétní jak o skutkovém, tak o hmotněprávní náhledu na projednávanou věc. Pokud soud svou poučovací povinnost nesplní, čímž nedojde ke koncentraci řízení, mají účastníci možnost uplatnit další důkazy i v řízení odvolacím.

3.2.3. Zásada formální pravdy

Principem formální, nebo též objektivní pravdy se myslí takové uzpůsobení civilního řízení, kdy soud nemusí zjišťovat přesně a úplně skutkový stav, ale uspokojí se s takovým stanoviskem, které vyplyne z provedeného dokazování nebo na základě shodných tvrzení účastníků. Ani ve sporném řízení však není zásada formální pravdy natolik absolutní, aby byl soud odkázán při dokazování toliko na důkazní návrhy účastníků. O tom svědčí ustanovení v § 120 OSŘ, které umožňuje soudu, aby sám provedl i jiné než jen navržené důkazy.⁵²

V moderní době se klade větší důraz na individuálnost a obsah než na obecnost a formu. V našem civilním procesu je za příklad formální pravdy dáván tzv. kontumační rozsudek, tj. rozsudek pro zmeškání. Ten je nepochybně projevem materiální pravdy, neboť je založen na tom, že nedostaví-li se žalovaná strana k soudu, je za určitých podmínek skutkový stav, který žalobce tvrdí, pravdivý, bez ohledu na to, zda je nebo není v souladu se skutečností, a soud podle něho rozhodne.

Formálních prvků obsahuje civilní proces více. Kvůli tomu však nelze prohlašovat formální pravdu avšak ani pravdu materiální za určující vůdčí princip

---

⁵¹ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 4.9.2013, sp.zn. 31 Cdo 4616/2010

⁵² Dle Rozsudku ÚS ze dne 11.4.2007, sp.zn. 25 Cdo 1948/2005

civilního procesu. Proces jako takový má směřovat pokud možno k pravdivému poznání, které jediné může být v principu základem spravedlivého rozhodnutí.⁵³

3.2.4. Zásada kontradiktornosti

Předpokladem pro uplatnění zásady kontradiktornosti jsou především spor mezi dvěma procesními stranami a svěřením rozhodovací pravomoci soudu. Procesní řízení je konstruováno takovým způsobem, aby bylo co nejvíce usnadněno otevření sporu mezi stranami a zároveň umožněno jeho efektivní řešení soudcem.

Jedná se o demokratickou organizační i procesní zásadu, vytvářející nejpříznivější podmínky náležitého zjištění skutkových okolností a zákonného rozhodnutí.⁵⁴ Podstata spočívá v tom, že žalobce v civilním řízení trvá na uspokojení uplatněných žalobních nároků, a žalovaný uplatňuje zájem protikladný. Dochází tedy k řešení společenského konfliktu soupeřením dvou protichůdných stran, který je řízen soudem, a který předpokládá uplatnění přiměřené aktivity soudu, jehož role není pouze pasivně pozorovat soupeření účastníků. Naopak konflikt stran ovlivňuje a usměrňuje v zájmu poskytnutí ochrany skutečnému subjektivnímu právu.

Kontradiktornost civilního procesu umožňuje, aby při zjišťování skutkového stavu byla subjektivní odchylka na straně žalobce korigována opačnou odchylkou na straně žalovaného, a naopak. V důsledku toho také v civilním soudním řízení odpadá potřeba nákladných vyšetřovacích a vyhledávacích úkonů.

3.3. Zásady dokazování v nesporném řízení

Z výše uvedeného vyplývá, že podstatným znakem nesporného řízení je to, že proti sobě nestojí žalobce a žalovaný, ale okruh účastníků závisí na druhu řízení a může být rozmanitý. Role soudu není omezena pouze na rozhodce, jako je tomu u řízení sporného, ale naopak sám musí být aktivní a jednat tak, aby bylo dosaženo účelu řízení.

V nesporném řízení se uplatňují některé procesní zásady stojící proti zásadám řízení sporného. Jednou ze zásadních zásad je zásada oficiality, jejíž uplatnění

---

⁵³ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765, str. 81

⁵⁴ STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5. Str.174

znamená, že procesní iniciativa není dána do rukou účastníků jako je tomu u řízení sporného, ale naopak do rukou soudu, který sám rozhoduje o zahájení určitého řízení a zároveň vymezuje předmět tohoto řízení. Jakmile je tedy řízení zahájeno, postupuje v něm soud z úřední povinnosti, tedy i bez dalších návrhů účastníků, jejichž účast na řízení může být tím pádem značně pasivní. Řízení bez návrhu se zahajuje tehdy, jestliže se soud spolehlivě dozví, že vznikla tato potřeba.

Tato zásada je vystižena v § 13 ZŘŠ, ve kterém je stanoveno, že řízení se zahajuje i bez návrhu, není-li zákonem stanoveno, že řízení lze zahájit pouze na návrh. Soud řízení zahajuje bezodkladně poté, co se dozví o skutečnostech rozhodných pro vedení řízení. O zahájení bez návrhu vydává soud usnesení a řízení je zahájeno dnem jeho vydání, kdy není proti tomuto usnesení o zahájení řízení bez návrhu přípustné odvolání.

Tomu je tak především proto, že v nesporném řízení jsou brány v úvahu i jiné než jen soukromé zájmy účastníků a je zde především zohledňována právní ochrana slabších stran. Účastníci tedy nemají z pravidla postavení sporných stran, nemají tudíž možnost vymezovat předmět sporu a ovlivňovat průběh řízení.

Zásada oficiality je uplatňována také v těch řízeních, které se sice zahajují na návrh, avšak soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu.⁵⁵ Jsou-li splněny podmínky pro zahájení řízení i bez návrhu a vezme-li navrhovatel návrh na zahájení řízení zpět, je dána soudu pravomoc rozhodnout o neúčinnosti tohoto zpětvzetí.⁵⁶

3.3.1. Zásada vyšetřovací

Při uplatnění zásady vyšetřovací nese soud odpovědnost za objasnění skutkového stavu potřebného k rozhodnutí. Soud je tedy povinen přijmout veškerá vhodná opatření a vyhledat potřebné důkazy.

Tato zásada je upravena v § 20 odst. 1. ZŘS, kde je stanoveno, že povinností soudu je zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí, a není přitom omezen pouze na ty skutečnosti, které uvádějí účastníci.

---

⁵⁵ Dle § 26 ZŘS

⁵⁶ Dle § 15 ZŘS

3.3.2. Zásada jednotnosti řízení

Řízení, ve kterém je uplatněna zásada jednotnosti, je charakteristické tím, že v něm není stanoven sled určitých procesních úkonů. Řízení je chápáno jako jeden celek, nedělí se na ohraničené etapy a účastníci mohou činit své procesní úkony kdykoliv během řízení. Účastník tedy v takovém řízení může uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy až do vydání nebo vyhlášení rozhodnutí. Tím není dotčeno právo účastníka uvádět nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení.⁵⁷

3.3.3. Zásada materiální pravdy

Zásada materiální, nebo též objektivní pravdy znamená, že proces je uzpůsoben tak, aby umožňoval zjištění skutečného stavu, neklade v tomto směru žádné formální překážky. Nemůže si klást za cíl poznání úplné pravdy v každém případě, jelikož by se jednalo o požadavek nereálný, který by znamenal, že tam, kde skutečný stav věci poznat dostupnými prostředky nelze, nemůže soud rozhodnout vůbec. Takový výsledek je nepřijatelný, protože by znamenal nepřípustné odmítnutí spravedlnosti.

Podstatou procesního principu materiální pravdy tedy není vždy zjištění pravdivého stavu věci, ale možnost jeho zjištění bez formálních zábran.⁵⁸

Zásada materiální pravdy vyjadřuje v civilním procesu vysokou hodnotu pravdivosti a spravedlnosti vyjádřenou tím, že soudní orgány důsledně poskytují ochranu skutečnému subjektivnímu právu nebo zákonem chráněnému zájmu.⁵⁹

---

⁵⁷ Dle § 20 odst. 2 ZŘS

⁵⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765, str. 80

⁵⁹ STAVINOHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5, str. 184

4. Právní úprava dokazování v oblasti civilního soudního řízení

Jednou z obecných právních zásad je „Nikdo nemůže být soudce ve vlastní věci“⁶⁰ která je zásadní podmínkou spravedlnosti rozhodování v jakémkoliv soudním či podobném řízení.

Z principu nezávislosti soudnictví vymezeného v čl. 81 Ústavy ČR a z pravidla, že soud rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu, mimo jiné vyplývá oprávněnost soudu rozhodnout na základě vlastní úvahy o rozsahu dokazování. To znamená v každé fázi řízení zvážit, zda je nutné dosud zjištěný stav dále doplňovat, popřípadě které důkazy je třeba provést.

S účinností od 1.1.2014 vstoupil v platnost Zákon o zvláštních řízeních soudních, kdy primárními důvody rozdělení právní úpravy civilního soudního řízení do dvou samostatných zákonů byly rekonstrukce soukromého práva hmotného, věcné rozdílnosti sporného řízení, nesporných a zvláštních řízení, historické souvislosti a komparace s vybranými státy evropského prostoru.⁶¹ V současné době tedy lze dokazování v občanském soudním řízení provádět dle dvou samostatných zákonů, kdy první Občanský soudní řád upravuje řízení sporná, a druhý Zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje civilní soudní řízení v nesporných a jiných zvláštní věcech.

Účelem civilního procesu je ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků, snaha o dodržování smluv, zákonů, čestné plnění povinností a úctu k právním jiných osob.⁶² Touto snahou se především rozumí nalézání práva v civilním procesu.

Úkolem procesního dokazování je zjistit poznatky o skutečnostech, které soudu slouží jako rozhodující podklad pro spravedlivé a především zákonné rozhodnutí.

4.1. Dokazování dle Občanského soudního řádu

Z ustanovení v § 6 OSŘ vyplývá povinnost soudu postupovat v řízení v součinnosti se všemi účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná,

---

⁶⁰ Latinsky: Nemo iudex in casua sua

⁶¹ Dle důvodové zprávy k ZŘS

⁶² Dle § 1 OSŘ

a aby všechny skutečnosti, které jsou mezi účastníky řízení sporné, byly spolehlivě zjištěny.

Soud může vzít dle § 120 OSŘ za svá skutková zjištění vyplývající ze shodných tvrzení účastníků, kdy tyto nesporné skutečnosti nemusí tvořit předmět dokazování. Tím však není soud zcela zbaven povinnosti zjistit spolehlivě skutkový stav ohledně tvrzených skutečností účastníků.

Nesporná tvrzení účastníků totiž nezbavují soud možnosti, aby případně ověřil pravdivost takového tvrzení obvyklými důkazními prostředky, zejména když z dosud provedeného dokazování nevyplývá pravdivost takového tvrzení.⁶³ Účastníci řízení se tak mohou spolupodílet na stanovení předmětu dokazování, avšak konečným subjektem, kdo rozhoduje a odpovídá za výsledek řízení a tedy i dokazování je pouze soud.

Dokazování v civilním soudním procesu, tj. úprava důkazní povinnosti, provádění důkazů, důkazní prostředky a hodnocení důkazů, je v Občanském soudním řádu upraveno především v hlavě druhé části třetí s názvem Řízení v prvním stupni. Konkrétně jsou mu vymezeny paragrafy 120 – 151.

V Občanském soudním řádu lze dokazování dále naléznout např. v řízení o vyloučení soudce. V rámci tohoto procesu se provádí dokazování k prokázání důvodu vyloučení soudce nebo přisedícího, které je prováděno nadřízeným soudem v senátě nebo prostřednictvím dožádaného soudu.

4.1.1. Přípravné jednání

Současnou právní úpravu přípravného jednání zavedla tzv. souhrnná novela Občanského soudního řádu⁶⁴, kdy soud nařídí přípravné jednání tehdy, když lze očekávat, že na základě důkazů, které byly součástí žaloby, bude schopen rozhodnout hned při prvním jednání.⁶⁵ Soud tedy namísto klasického prvního jednání ve věci samé provede jednání přípravné a účastníci budou moci uvádět důkazy a skutečnosti ve svůj prospěch jen do okamžiku skončení přípravného jednání, popřípadě do 30 dnů od dne ukončení přípravného jednání.⁶⁶

---

⁶³ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 30.5.2002 sp.zn. 22 Cdo 1908/2000

⁶⁴ Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

⁶⁵ Dle § 114c odst. 1 OSŘ

⁶⁶ Dle § 114c odst. 4 OSŘ

4.1.2. Důkazní povinnost

Úprava dokazování v občanském soudním řízení uznává zásadní rozdíly mezi sporným a nesporným řízením s důrazem na to, že dokazování ve sporném řízení stojí na jiných základech než dokazování v řízení nesporném. Zatímco ve sporném řízení jde o rozhodnutí sporu o právo mezi účastníky, kteří stojí proti sobě, cílem nesporného řízení není primárně vyřešit spor, ale především upravit právní postavení účastníků řízení, což bývá většinou opodstatněno celospolečenským zájmem.

Po zahájení řízení a poté, co žalobce přednese žalobu nebo sdělí její obsah a žalovaný přednese nebo sdělí obsah podaných písemných vyjádření či se ve věci vyjádří, sdělí předseda senátu výsledky přípravy jednání a podle dosavadních výsledků řízení uvede, která právně významná skutková tvrzení účastníků lze považovat za shodná, která za sporná a které z dosud navržených důkazů budou provedeny, popřípadě které důkazy soud provede, i když je účastníci nenavrhlí.⁶⁷

Sporné řízení je ovládáno zásadou projednací spočívající v tom, že skutečnosti a navrhování důkazů jsou zásadně věcí účastníků řízení. Iniciativa při shromažďování důkazů leží zásadně na účastnících, kteří označují důkazy k prokázání tvrzení.

Aby mohl účastník splnit svou zákonnou povinnost označit potřebné důkazy, musí především splnit svou povinnost tvrzení. Mezi těmito povinnostmi je úzká vzájemná vazba, kdo totiž nesplní svou povinnost tvrdit rozhodné skutečnosti, pak zpravidla ani nemůže splnit důkazní povinnost.

Ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, je vyzván předsedou senátu, aby své tvrzení doplnil, a je poučen, o čem má tvrzení doplnit a jaké následky by byli při nesplnění této výzvy.⁶⁸ Soud totiž musí znát účastníkem tvrzenou skutkovou verzi sporné skutečnosti, k jejímuž prokázání účastník nabízí důkaz, čímž dbá o to, aby bylo jasno, k prokázání které skutečnosti je důkaz navrhován.

Navrhovat důkazy však nemusí jen účastníci řízení, v určitém slova smyslu je k tomu oprávněn i sám soud, avšak pouze v omezeném rozsahu stanoveném v § 120 OSŘ, který mu dává možnost provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu.

---

⁶⁷ Dle § 118 odst. 2 OSŘ

⁶⁸ Dle § 118a odst. 1

Pro sporná i nesporná řízení platí, že všechna právně významná tvrzení účastníků nemusí být předmětem dokazování. Při shodném tvrzení účastníků tedy může vzít soud za svá skutková zjištění, jen jestliže obsahují údaje o skutkové stránce věci, které by se jinak musely prokazovat pomocí důkazních prostředků. V řízení postupuje soud předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná.⁶⁹

Například při zjišťování cizího práva, i když lze součinnost účastníků při zjišťování pokládat za korektní, je potřeba vzít v úvahu, že účastník není osobou, která by neměla zájem na výsledku řízení, tím pádem nelze vyloučit, že jím poskytnuté informace o cizím právu nemusí být přesné a účinné. Z informací o cizím právu, které soudu poskytli účastníci řízení, lze vycházet pouze tehdy, vyplývají-li z nich údaje, které jsou mezi všemi účastníky nesporné a které jsou komplexní a poskytují soudu prostor pro správné posouzení věci.⁷⁰

Účastník, který byl poučen soudem a neoznačil důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, nese za předpokladu, že jím tvrzená skutečnost nebyla prokázána jinak, nepříznivé následky v podobě rozhodnutí soudu, vycházející ze skutkového zjištění stavu na základě ostatních provedených důkazů.

Nesplnění povinnosti tvrzení, tedy neunesení břemene tvrzení má za následek, že skutečnost, kterou účastník vůbec netvrdil a která nevyšla v řízení najevo, zpravidla nebude předmětem dokazování. Hmotné právo tedy určuje, kdo musí něco prokázat proto, aby nastal určitý právní účinek, tedy kdo má důkazní břemeno.

Důkazní břemeno je v procesní teorii nejpropracovanějším pojmem a rozumí se jím institut procesního práva, který stíhá toho účastníka, v jehož zájmu je, aby určitá skutečnost, rozhodná podle hmotného práva a účastníkem tvrzená, byla v řízení prokázána v tom smyslu, aby ji soud uznal za pravdivou.⁷¹

Hlavním smyslem důkazního břemene je umožnit soudu vydat rozhodnutí i v těch případech, kdy určitá skutečnost ve sporu nebyla jako rozhodná prokázána, tedy v případě, kdy výsledky hodnocení důkazu neumožňují soudu přijmout závěr ani o pravdivosti či nepravdivosti této skutečnosti. Důkazní břemeno je tedy institutem, který soudu umožňuje rozhodnout v tzv. důkazní nouzi.

Dalším institutem v oblasti důkazní povinnosti jsou tzv. notoriety, tedy skutečnosti, která není třeba dokazovat, jelikož jsou obecně známé. Není však

---

⁶⁹ Dle § 6 OSŘ

⁷⁰ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 17.8.2015 sp.zn. 21 Cdo 4674/2014

⁷¹ Dle WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN -80-7201-464-1. str. 270

nutné, aby se jednalo o skutečnosti, které jsou známy každému. Rozhodující je, jsou-li tyto skutečnosti známy širokému okruhu osob v určitém místě a čase. I proti těmto notoriám však lze provést důkaz opakem, tedy poskytnout důkaz o tom, že skutečnost, kterou soud z hlediska dokazování považuje za notoriu, není pravdivá.

4.1.3. Provádění důkazů

Proces provádění dokazování provází především zásada přímosti provádění důkazů⁷², jež určuje, že dokazování zásadně provádí soud, který rozhoduje ve věci, a to při jednání, ke kterému předvolá účastníky řízení a všechny, jejichž přítomnost je třeba.⁷³ Jestliže však ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníků předložených listinných důkazů a účastníci se práva na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí, není k projednání věci samé třeba nařizovat jednání.⁷⁴

Možnost soudu rozhodnout o věci samé bez nařízení jednání předpokládá, že všechny rozhodné skutečnosti jsou zřejmé z toho, co je obsahem spisu. Pokud tomu tak není a soud nařídí jednání, může činit skutková zjištění nebo mít určité skutečnosti za osvědčené jen na základě těch důkazů, které byly provedeny při jednání.

Soud určuje postup při dokazování. Občanský soudní řád nepředepisuje pravidla pro pořadí prováděných důkazů, pořadí tedy určuje předseda senátu tak, aby byly důkazy prováděny co nejefektivněji. Existují však dvě výjimky, kdy se nepoužije zásada přímosti, jsou jimi provedení důkazu dožádaným soudem a provedení důkazu mimo jednání pověřeným senátem⁷⁵.

K provádění důkazu dožádaným soudem by mělo docházet jen ve výjimečných případech, pokud by s tím byly spojeny mimořádné obtíže. Provedení důkazu dožádaným soudem je efektivní zejména z hlediska nákladnosti provedení důkazu nebo obtížnosti tento důkaz provést. Soudce však musí vždy pečlivě zvážit, zda důkaz provedený dožádaným soudem nemůže znamenat jeho znehodnocení. Samotná skutečnost, že svědek či jiný účastník bydlí v jiném okresu, by však neměla automaticky znamenat odeslání spisu dožádanému soudu. Dostavení se

---

⁷² Dle § 122 odst. 1 OSŘ

⁷³ Dle § 115 odst. 1 OSŘ

⁷⁴ Dle § 115a OSŘ

⁷⁵ Dle § 122 odst. 2 OSŘ

svědka k soudu, by v dnešní době dopravní dostupnosti, nemělo znamenat závažný problém, který by byl soudce nucen řešit formou dožádání.

Je-li však prováděn důkaz dožádaným soudem, půjde o dokazování rovnocenné tomu, které by se jinak provádělo před soudem procesním. Z toho důvodu mají nejen účastníci nebo jejich zástupci, ale i zástupci veřejnosti právo být přítomni dokazování u dožadovaného soudu. Při provádění důkazu mimo jednání není tato situace obdobná. Tento úkon již není veřejný, avšak účastníkům a jejich zástupcům nelze toto právo účasti při takovém jednání odepřít.

Nejčastějšími případy provádění důkazů mimo jednání jsou výslech dítěte, jehož osobní účast u soudního jednání není vhodná, výslech osoby hospitalizované v nemocnici, výslech osoby umístěné v psychiatrické léčebně, výslech osoby ve výkonu trestu, výslech osoby vazebně stíhané, výslech osoby nemohoucí v místě jejího bydliště a výslech osoby bez předvolání se dostavivší k soudu.⁷⁶

I při dokazování prováděném mimo jednání mají účastníci právo být přítomni, aby mohli uplatnit své procesní právo vyjádřit se k důkazům, která byly provedeny⁷⁷, popřípadě klást se souhlasem předsedy senátu svědkům otázky⁷⁸. Z toho také vyplývá, že musí být o provedení důkazu tímto způsobem vyrozuměni. V případě dožádání je vyrozumí dožádaný soud.⁷⁹

O provedení důkazu mimo jednání je třeba pořídit záznam nebo sepsat protokol. Výsledky dokazování provedeného před dožádaným soudem musí předseda senátu sdělit na začátku jednání přítomným účastníkům.

Vyvstane-li v řízení otázka opatřit či provést důkaz v zahraničí, postup soudu upravují normy mezinárodního práva soukromého. Není-li spolupráce s orgány cizího státu při provádění důkazů v cizině upravena mezinárodní smlouvou, která má přednost před zákonem, základem pro její poskytování je vzájemná spolupráce.

Účastníkům je dáno právo vyjádřit se k návrhům na důkazy a ke všem důkazům, které byly provedeny. To jsou dvě rozdílná oprávnění, jejichž odepřením by bylo porušeno právo na spravedlivý proces, když tato zásada spravedlivého procesu vyplývá z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

---

⁷⁶ JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VANČUROVÁ K., a kol, *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*, Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5 str. 293

⁷⁷ Dle § 123 OSŘ

⁷⁸ Dle § 126 odst. 3 OSŘ

⁷⁹ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 6.3.2007 sp.zn. 21 Cdo 731/2006

K návrhům na důkazy, které jsou uvedeny v žalobním návrhu, se může žalovaný vyjádřit, je-li k tomu ve věci samé vyznán soudem. Tím může účastník především sdělit svůj názor nebo vyjádřit, které důkazy považuje za nadbytečné a z jakých konkrétních důvodů. Dále se může předem vyjádřit k věrohodnosti jednotlivých důkazů, k jejich objektivitě, pravosti a vypovídací hodnotě, což může následně vést k jejich neprovedení.

Právo vyjádřit se k provedeným důkazům uskutečňuje účastník především bezprostředně poté, kdy je důkaz proveden a následně ve shrnutí důkazů v závěrečné řeči. Dále je účastníkovi dána možnost, vyjádřit se k důkazům i v opravném řízení.

V řízení před soudem tedy musí být dána účastníkovi možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům a k věci samé, ale také navrhnout důkazy, jejichž provedení pro prokázání svých tvrzení pokládá za potřebné. Tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených nárocích rozhodnout, ale pokud jim nevyhoví, také ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl.

Účastník například může při výslechu svědka se souhlasem předsedy senátu jednak klást dotazy, aby vyslýchaného nasměroval k tomu, co on považuje za podstatné, ale vedle toho má ještě po ukončení výslechu právo se k důkazu vyjádřit, pokud si nechce toto právo ponechat až do závěrečné řeči. V té se mohou účastníci vyjádřit ke skutkové a právní stránce věci, tedy i k provedeným důkazům.

Utajované informace chráněné zákonem, mohou být v občanském soudním řízení předmětem dokazování jen tehdy, došlo-li ke zproštění povinnosti zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích.⁸⁰ V procesní praxi se poměrně často pracuje s mlčenlivostí zdravotnickou podle zákona o zdravotních službách⁸¹, který ukládá jejich poskytovatelům povinnost zachovat mlčenlivost o skutečnostech, o nich se dozvěděli v souvislosti s poskytováním těchto služeb. V souvislosti s tímto je důležité, aby si účastník, který důkaz svojí zdravotnickou dokumentací navrhuje, ji buďto opatřil sám, popřípadě aby společně s takovým návrhem zaslal soudu své prohlášení, že dává souhlas s jejím vyžádáním.⁸²

---

⁸⁰ Dle § 63 Zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnosti způsobilosti

⁸¹ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

⁸² JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VANČUROVÁ, K., a kol, *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*, Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5, str.300

Mlčenlivostí je vázán také advokát, kterého jí může zprostit pouze klient, který advokáta zmocnil.⁸³

4.1.4. Důkazní prostředky

V procesní teorii i v procesní praxi jsou užívány pojmy procesní důkazní prostředek a důkaz jako synonymum. To je zřejmé především z nadpisu „Důkazní prostředky“ nad § 125 – 131 OSŘ a z obsahu těchto ustanovení. I když tento postup není přesný, nezpůsobuje to zvláštní obtíže, neboť je patrné, jaký je těmto pojmům přisuzován smysl. V § 125 OSŘ je poté výslovně stanoveno, že za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Jednotlivé v zákoně uvedené důkazní prostředky jsou dále detailně upraveny v ustanoveních § 126 – 131 OSŘ, není zde však blíže upraven notářský zápis, který je popsán v § 79 notářského řádu⁸⁴ a zápis exekutorský, který je popsán v Exekutorském řádu⁸⁵ v § 77-86.

Pojem důkaz je dále používán ve vztahu k tomu, zda byla určitá skutečnost prokázána, tedy v tom smyslu, zda o ní byl podán důkaz. Zákonný výčet jednotlivých důkazních prostředků je pouze příkladný, kdy obecně lze za důkazní prostředek považovat vše, co je způsobilé zjistit skutkový stav. Avšak stále aktuálnější se stává téma, zda lze provést důkaz prostředkem, který se dotýká osobnosti člověka a zda takový prostředek není chráněn zákonem, z čehož dále vyplývá otázka, co vše lze považovat za nepřipustný důkaz „osobní povahy“, protože ne všechny záznamy, podobizny, snímky či písemnosti mohou požívat ochrany vztahující se na osobní povahu pouze proto, že je na nich zaznamenán lidský projev.

Při každém použití podobizen a obrazových snímků, ať k nim dochází na základě zákonných licencí nebo na podkladu svolení, či na bázi jiného oprávnění, musí být zachovány dvě základní podmínky, a to, že použití se musí stát vždy přiměřeným způsobem a dále použití nesmí být v rozporu s takovými osobnostními zájmy oprávněného, jichž je třeba bezpodmínečně respektovat, a které jsou tedy ze všech okolností nedotknutelné.⁸⁶

Jelikož jsou v rámci civilního řízení účastníci povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení, lze tedy použít i jiné než v zákoně uvedené důkazní

---

⁸³ Dle § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii

⁸⁴ Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti

⁸⁵ Zákon č. 120ú2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti

⁸⁶ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 26.04.2012, sp.zn. 30 Cdo 1677/2011

prostředky. Zásadně to bude soud, kdo rozhodne, zda určitý účastníkem navržený důkazní prostředek jako důkaz připustí či nikoliv. Pokud jej připustí, musí také určit způsob provedení takového důkazu.⁸⁷

Důkazní prostředky lze kvalifikovat podle toho, kým jsou podávány, na základě čeho je lze rozlišit na důkazní prostředky osobní a věcné. Za osobní jsou považovány výpovědi osob a za věcné jsou považovány věcné důkazní prostředky, tj. například soudu předložené listiny.

4.1.4.1. *Svědecká povinnost*

Výslech svědka zůstává stále, i přes jistou nespolehlivost lidské paměti a přes neustálý rozvoj technických komunikačních a jiných prostředků, nejběžnějším důkazem. Svědkem se rozumí fyzická osoba odlišná od soudu a od účastníků řízení, resp. jejich zákonných zástupců, předvolaná soudem, mající vypovídat o skutečnostech, které poznala svými smysly.⁸⁸ Zákon však definici svědka neobsahuje. Každý, kdo je jako svědek soudem předvolán, má obecnou svědeckou povinnost, dostavit se k soudu jako svědek a vypovídat⁸⁹, což si někdy občané neuvědomují a považují tuto povinnost pouze za možnost účastnit se.

K vynucení účasti svědka u jednání může dojít jak ukládáním pořádkových pokud, tak i předvedením. Před použitím těchto donucujících prostředků by měl soudce, zvláště u svědků zvažovat, zda neexistuje jiná cesta, jak zajistit účast u jednání. Pokud tak soud učinil, například tím, že v poučení ve formě přípisu upozorní svědka na nepříjemnou možnost předvedení a uložení pokuty, může v krajním případě být tato povinnost vynucena soudem na základě převedení Policií ČR.⁹⁰

V civilním řízení, na rozdíl od trestního procesu, nemůže svědek vypovídat utajeně, může se tak stát, že předvolaný svědek i za cenu několika tisícikorunové pokuty nebude vypovídat, neboť se obává například následného psychického nátlaku či násilí ze strany účastníka. Výslech svědka podle stávající právní úpravy nelze nahradit jeho písemným prohlášením, pokud s takovým postupem účastníci nesouhlasili. V opačném případě, tedy pokud s tím účastníci souhlasí, lze toto

---

⁸⁷ Dle § 125 OSŘ

⁸⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0., str. 239

⁸⁹ Dle § 126 OSŘ

⁹⁰ Dle § 52 OSŘ

prohlášení považovat za důkaz na základě ustanovení v § 125 OSŘ, dle kterého za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci.

V případě, že má svědek bezodkladně odjet do zahraničí a není možné požádat soud o zajištění důkazu, měl by se v takovém případě alespoň obrátit na notáře, který by sepsal notářský zápis o prohlášení svědka o skutkovém ději. Dlouhodobě nedosažitelného svědka, který pobývá v zahraničí, lze vyslechnout za pomoci využití technického zařízení pro přenos obrazu a zvuku, tj. například pomocí videokonference.

Svědka je nezastupitelný v tom smyslu, že přímé vnímání určité skutečnosti je spojeno s jeho osobou a nemůže být v tomto směru nahrazeno někým jiným. Postavení svědka je založeno na jeho osobním vjemu, a proto je rozdílné od postavení znalce či tlumočnicka, který je vždy zastupitelný jinou osobou téže odbornosti. Svědek musí vypovídat pravdu a nic soudu nezamlčovat. Odpověď může být odepřena jen tehdy, způsobovala by nebezpečí trestního stíhání osobě svědka nebo jemu osobám blízkým.

Protože proti usnesení o důvodnosti odepření svědecké výpovědi není přípustné odvolání, nemusejí být účastníci s jeho důvody obeznámeni, není tudíž věcí účastníků, aby s rozhodnutím polemizovali.

Způsobnost svědčit není vázána na způsobnost k právním úkonům, rozhodující je pouze způsobnost vnímat a vypovídat o tom, co vnímal. Svědecká výpověď není, na rozdíl od jiných osob zúčastněných na řízení, vázána ani na podjatost či nestrannost svědka, ten tedy může být zaujatý ve prospěch nebo v neprospěch některého účastníka. Soud by měl však účast každého svědka u jednání zvážit a nepředvolávat osoby zbytečně, například ohledně skutečností, které jsou mezi účastníky kvalifikovány jako nesporné. V případě, že je navržen svědek ke sporné skutečnosti, měl by soud dále vyhodnotit, zda nelze prokazovanou skutečností zajistit i jinak, než podrobit svědecké výpovědi otázky na skutečnosti, které by mohly mít pro svědka až traumatizující následky, existují totiž i jiné důkazy, kterými lze spornou skutečnost prokázat.

Výpověď svědka je zaměřena na to, aby popsal skutečnosti, které svými smysly vnímal. Nepřísluší mu, aby dané skutečnosti hodnotil a aby z nich činil o věci skutkové nebo právní závěry, uvede-li i přesto ve své výpovědi takové názory, soud k nim při hodnocení jeho výpovědi nepřihlíží.⁹¹

---

⁹¹ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 3.7.2007 sp.zn. 21 Cdo 1908/2006

4.1.4.2. *Výslech fyzické osoby*

Právnícké osoby jsou samy o sobě útvary uměle vytvořenými, které mohou činit hmotně právní úkony i procesní úkony pouze prostřednictvím osob fyzických. Fyzická osoba, která je členem statutárního orgánu právnické osoby, může být vyslechnuta v řízení, jehož je účastníkem tato právnická osoba, v režimu důkazu výslechu účastníka, tedy jen tehdy, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak a jestliže s tím souhlasí účastník, který má být vyslechnut.⁹²

Oproti tomu fyzická osoba, která má vypovídat o okolnostech týkajících se právnické osoby, jejímž statutárním orgánem nebo členem tohoto orgánu byla, je povinna se na jednání v řízení, jehož účastníkem je tato právnická osoba, na předvolání soudu dostavit⁹³ a vypovídat, nikoliv však pod sankcí trestních následků křivé svědecké výpovědi. Při výslechu musí být fyzická osoba poučena o tom, že má vypovědět pravdu a nic nezamlčovat.

Kdo je oprávněn za právnickou osobu jednat, zjistí soudce z obchodního rejstříku. Může však nastat situace, kdy si soudce není jist, zda danou osobu vyslechnout jako účastníka řízení nebo jako svědka. V takovém případě může soud provést výslech takové osoby jako účastníka i jako svědka.

4.1.4.3. *Odborné vyjádření a výslech znalce*

Znalce ustanoví soud v situaci, kdy potřebuje vyřešit odbornou otázku. Znalec v civilním soudním řízení je považován za pomocníka soudu v odborných otázkách jiných než právních. Pokud jde o otázky právní, tedy o právní kvalifikaci rozhodných skutečností, pak platí princip, soud zná právo.⁹⁴ Tento princip je třeba chápat tak, že jedině soud je oprávněn nalézt a vyslovit právní závěr o věci, kterou řeší. Z oboru práva tedy znalce ustanovit nelze, lze však ustanovit znalce cizího práva, na něž se princip, soud zná právo, nevztahuje.⁹⁵

Za důkazní prostředky k vyřešení odborné skutkové otázky jsou považovány odborné vyjádření orgánu veřejné moci, odborné stanovisko soukromé osoby, soudní znalecký posudek, písemný znalecký posudek, revizní znalecký posudek fyzické osoby, revizní ústavní znalecký posudek, ústavní znalecký posudek,

---

⁹² Dle § 126 odst. 4 OSŘ

⁹³ Dle § 126 a OSŘ

⁹⁴ Iura novit curia

⁹⁵ Dle *Soudce: Znalec a znalecký posudek v civilním soudním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, **XIX**(1/2017). ISSN 12115347. Str. 9

soukromý znalecký posudek fyzické osoby, soukromý ústavní znalecký posudek, soukromý revizní znalecký posudek, písemný soukromý posudek.⁹⁶

Je třeba rozlišovat mezi důkazem znaleckým posudkem a odbornými stanovisky, která mohou být označena jako znalecký posudek a mnohdy skutečně jsou vypracována soudním znalcem. Ve skutečnosti však jde o listinné důkazy, které v případě potřeby soud přečte ke sporné odborné otázce. Specifikum znaleckého posudku spočívá právě v tom, že znalec je v případě potřeby povinen vypracovat jej v písemné podobě, ale hlavně své závěry musí vysvětlit u nařízeného jednání, kde je vyslechnut, musí přesvědčivě čelit dotazům zástupců a tyto své závěry obhájit.

Jde-li o odborné znalosti, soud musí znalce ustanovit, i když by takové znalosti např. soudce sám měl. V opačném případě by totiž zbavoval ostatní subjekty řízení možnosti hodnotit a případně zpochybnit znalecký posudek spolu s ostatními provedenými důkazy. Znalec je, na rozdíl od svědka, zaměnitelný, nesmí být ve věci podjatý, protože vždy existuje jiný odborník, který ho může nahradit.

V případě sdělení skutečnosti soudu se může soud obrátit na kterýkoliv subjekt. Odborné vyjádření může soud žádat jen od orgánů veřejné moci, tj. státních orgánů, orgánů územní samosprávy a orgánů zájmové samosprávy. Jelikož jsou tyto orgány veřejné, nemohou odborné vyjádření odmítnout, nemají-li k tomu objektivní závažné důvody. K odbornému vyjádření však nelze nutit znalce, neboť ty nelze považovat za orgán veřejné moci.

Výběr znalců, tlumočnicků a jejich činnost upravuje zákon o znalcích a tlumočnících⁹⁷. Znalci a tlumočníci jsou jmenováni ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, který k tomu byl ministrem pověřen. Po složení slibu jsou zapsáni do seznamu znalců a tlumočnicků. Znalce soud ustanoví již ve fázi přípravy jednání, aby v rámci zásady hospodárnosti a rychlosti řízení mohl mít již u prvního jednání k dispozici písemný posudek.

Úkolem znalce v řízení je podávat soudu i účastníkům řízení odborný posudek na otázky, které byly soudem jako odborné vymezeny. Zákon stanovuje zásadu, že tam, kde posouzení skutkového stavu závisí na odborných znalostech, je povinností soudu posoudit tyto okolnosti prostřednictvím odborného znaleckého posudku.⁹⁸

---

⁹⁶ JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VANČUROVÁ K., a kol, *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*, Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5, str.317

⁹⁷ Zákon č. 36/1967 Sb, o znalcích a tlumočnících

⁹⁸ Dle §127 OSŘ

Předseda senátu má dále pravomoc usnesením uložit účastníkovi, popřípadě i někomu jinému, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal či snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku potřebné.⁹⁹ Lze tak předejít situaci, kdy např. znalec opakovaně účastníka předvolá, aby se dostavil na vyšetření, a teprve po několika marných pokusech se znalec obrátí na soud s tím, že se účastník nedostavil. Povinnost dostavit se ke znalci a poskytnout potřebnou součinnost platí nejen pro účastníky, ale i pro třetí osoby. Splnění lze vynucovat ukládáním pořádkových pokut, případně předvedením ke znalci.

Stejný postup, jako při provádění důkazu znaleckého posudku vyžádaného soudem, vykazuje také znalecký posudek předložený účastníkem řízení, pokud má všechny zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku.¹⁰⁰ Pokud jsou tyto náležitosti splněny, nepohlíží se na posudek jako na soukromou listinu, ale jako na znalecký posudek ve smyslu § 127, u něhož se presumuje správnost a soud z něj vychází, není-li tím, kdo posudek nepředložil, věrohodně zpochybněn.

Ze zákonných ustanovení nevyplývá, že by vždy musel soukromý posudek podat znalec zapsaný v seznamu u příslušného krajského soudu. Soud je povinen umožnit znalci čerpat ze soudního spisu podklady pro znalecký posudek.

4.1.4.4. Sdělení významných skutečností

Smysl institutu sdělení významných skutečností spočívá v tom, že prostřednictvím sdělení osob a orgánů, které jsou o to požádány, soud získává informace o skutečnostech, k nimž sami účastníci nemají přístup a které účastníci často ani nemohou prokázat, popřípadě které tvrdí v rozporu se skutečným stavem.

Povinnost sdělit na dotaz soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí, se vztahuje převážně na třetí osoby. Soud nemůže nutit stranu sporu ke sdělení informací nezbytných k úspěšnému vedení sporu druhou stranou.¹⁰¹

---

⁹⁹ Dle § 127 odst. 4 OSŘ

¹⁰⁰ Dle 127a OSŘ

¹⁰¹ Dle Usnesení NS ČR ze dne 19.2.2009, sp. zn. 23 Odo 1612/2006

4.1.4.5. *Důkaz listinou*

Stejně jako je tomu například u znalce, neobsahuje Občanský soudní řád ani definici pojmu listina, pouze je zde stanoveno, že listiny vydané soudy ČR nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno.¹⁰² Lze je tedy rozdělit na listiny veřejné a na ostatní.

Dle NOZ je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost. Je-li soukromá listina použita proti osobě, která listinu zjevně podepsala, nebo proti jejímu dědici nebo proti tomu, kdo nabyt jmění při přeměně právnické osoby jako její právní nástupce, má se za to, že pravost a správnost listiny byla uznána.¹⁰³ Není-li soukromá listina podepsána, je na tom, kdo ji použil, aby dokázal, že pochází od osoby, o níž to tvrdí.¹⁰⁴

Ve vztahu k listinným důkazům tedy rozlišuje zákon mezi listinou soukromou, upravenou v § 129 OSŘ a listinou veřejnou upravenou v § 134 OSŘ. Je-li listina, kterou je prováděn důkaz, veřejná, mělo by to být také zřejmé z protokolu o jednání, neboť důkaz veřejnou listinou má větší důkazní hodnotu než soukromou. Rozdíl je především v tom, že tvrdí-li účastník něco jiného než je uvedené ve veřejné listině musí prokázat opak skutečnosti. U soukromé však postačí pouhé popření její pravosti.

Za veřejnou listinu lze považovat také protokol o jednání, obsahuje-li zákonem stanovené náležitosti. To znamená, že účastník, jenž tvrdí opak oproti údajům v protokolu uvedeným, je povinen své tvrzení prokázat.¹⁰⁵ Obdobně je tomu také například u doručky, za předpokladu, že vykazuje všechny náležitosti podle poštovního řádu. Ta je v takovém případě považována za listinu, mající povahu listiny veřejné. Není-li tedy prokázán opak této doručky, považuje se za pravdivé to, co je v ní osvědčeno.¹⁰⁶

Občanský soudní řád umožňuje tři způsoby provedení důkazu listinou. Alternativami provedení listinného důkazu jsou čtení listinného důkazu předsedou senátu, sdělení obsahu listiny či předložení listiny účastníkům k nahlédnutí. Způsob

---

¹⁰² Dle § 134 OSŘ

¹⁰³ Dle § 565 NOZ

¹⁰⁴ Dle § 566 NOZ

¹⁰⁵ Dle Usnesení ÚS ze dne 18.7.2002, sp.zn. IV. ÚS 682/2000

¹⁰⁶ Dle Usnesení NS ČR ze dne 27.1.2010, sp. zn. 23 Cdo 236/2008

provedení důkazu musí jednoznačně vyplývat z protokolu o jednání, kdy v protokolu musí být uvedeno, že byla přečtena určitá listina, popřípadě její část, předložena účastníkům k nahlédnutí nebo musí z protokolu vyplývat, že předseda senátu sdělil obsah této listiny.

Soud může uložit povinnost předložit listinu nejen účastníku, ale i třetí osobě na řízení nezúčastněné, přičemž nesplnění této povinnosti lze vynucovat pořádkovou pokutou, i zde je však potřeba, aby soud respektoval zákonnou povinnost zachovat tajemství nebo mlčenlivost.¹⁰⁷

Hodnocení důkazu soukromou listinou zákon zvlášť neupravuje, proto je třeba postupovat na základě zásady volného hodnocení důkazů. U každé veřejné listiny je soud oprávněn zkoumat její pravost, tedy zda byla vystavena oprávněným subjektem nebo zda jde o podvrh.¹⁰⁸

4.1.4.6. *Ohledání*

Institut ohledání věci nebo jiného předmětu je důkazním prostředkem, který soudci umožňuje získat poznatky o skutečnostech přímo svými smysly. Ohledání předmětu, který je možno dopravit k soudu, provede soud při jednání. Při ohledání zkoumaného předmětu a místa hraje velkou roli osobní vjem soudce, což je podstatný rozdíl oproti ostatním důkazním prostředkům.

Způsob ohledání je zásadně závislý na povaze ohledávané věci. Předmětem ohledání smí být jakákoliv hmotná věc, movitá či nemovitá, živá či neživá. Předseda senátu může uložit tomu, kdo má listinu potřebnou k důkazu, aby ji předložil, nebo ji opatří sám od jiného soudu, orgánu nebo právnické osoby.¹⁰⁹

Ohledání věci na místě, kterou nelze dopravit k soudu, provádí soud za účasti osob, jež se předvolávají k jednání. Do značné míry lze ohledání nahradit různými druhy obrazových záznamů místa nebo předmětu, a to například záznamy na DVD nosičích, fotografiích či ze satelitních map na internetu apod.¹¹⁰

Ohledání mimo budovu soudu není jakýmsi náhradním řešením, nýbrž jde o plnohodnotné dokazování, rozdíl oproti provádění jiných důkazů je v tom, že k němu nedochází v jednací síni.

---

¹⁰⁷ § 129 odst. 1. OSŘ

¹⁰⁸ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 31.7.2006, sp.zn. 33 Odo 562/2006

¹⁰⁹ Dle § 129 odst. 2 OSŘ

¹¹⁰ JIRSA,J., DOLEŽAL,M., VANČUROVÁ K., a kol, *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*, Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5, str.339

4.1.4.7. *Důkaz výsledkem účastníků*

Důkaz výsledkem účastníků může soud ve sporném řízení nařídít, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak a jestliže s tím souhlasí účastník, který má být vyslechnut.¹¹¹ Důkaz výsledkem účastníků je tedy považován ze důkaz podpůrný, jenž má své místo tam, kde skutečnost, která je předmětem důkazního řízení, nelze prokázat provedením jiného důkazu.

Tato povaha důkazu výsledkem účastníků vyplývá ze skutečnosti, že sdělení účastníka, který před soudem hájí svoji věc, nebývá objektivní. Výslech účastníka řízení je nezbytné rozlišovat od tvrzení účastníka, které může být součástí žaloby nebo jeho jiného podání soudu či může být součástí ústního vyjádření při jednání. Proto z Občanského soudního řádu vyplývá, že i když účastník nesouhlasí s provedením důkazu svou výpovědí, je povinen splnit svou povinnost tvrzení.¹¹²

Soudce by se ve sporném řízení měl, až na výjimky, při svém rozhodování obejít bez důkazu výsledkem účastníka, neboť co hodlá účastník soudu sdělit, napíše do žaloby či vyjádření, uvede v jednací síni v rámci přednesu žaloby či připomínek k jednotlivým důkazům. Soudce většinou od výsledku účastníka upustí, domnívá-li se, že se od něj dozví pouze opakovanou jeho verzi příběhu, zamítne-li však tento důkaz, je vždy povinen vypořádat se řádně a logickým způsobem s racionální argumentací s návrhem na důkaz výsledkem účastníka, jinak by šlo o nepřípustný opomenutý důkaz.

Důkaz výsledkem účastníka není vstupem do dokazování ani úvodním důkazem, který by měl sloužit dokonce k tomu, aby soud zjišťoval, co vlastně účastníci hodlají tvrdit a co je podstata sporu.

Ze žádného ustanovení Občanského soudního řádu však neplyne, že by v rámci hodnocení důkazů, musely být poznatky výsledkem účastníků pro soud méně spolehlivé, méně významné, nevěrohodné apod. než poznatky dovozené z jiného důkazního prostředku.¹¹³

Výslech účastníka řízení má sloužit k tomu, aby jeho provedením byl soud přesvědčen o pravdivosti skutkových tvrzení, které účastník řízení má zájem dokazovat. Důkaz výsledkem účastníka řízení tak není určen k tomu, aby teprve při něm uváděl účastník řízení svá tvrzení již o rozhodujících skutečnostech, naopak

---

¹¹¹ Dle § 131 OSŘ

¹¹² Dle Nálezu ÚS ČR ze dne 11.1.2005, sp.zn. Pl. ÚS 37/03

¹¹³ Dle Nálezu ÚS ČR ze dne 23.1.2008, sp.zn. I ÚS 2568/07

předpokládá, že potřebná tvrzení již byla přednesena a nyní tato tvrzení mají být prokázána. Jedná se v podstatě o poslední možnost, která účastníkovi řízení zůstává, pokud nelze jeho tvrzení prokázat jinak.¹¹⁴

4.1.5. Hodnocení důkazů

Předmětem volného hodnocení důkazů je hledání odpovědi na otázku, zda byla dosažena potřebná míra důkazu. Východiskem pro hodnocení důkazů z hlediska jejich pravdivosti je posouzení věrohodnosti určité zprávy získané provedením konkrétního důkazu. Věrohodnost použitého důkazního prostředku se hodnotí jak izolovaně, jednak ve srovnání se zprávami získanými provedením ostatních důkazů.
115

Soud pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.¹¹⁶ Zásada volného hodnocení důkazů znamená, že soudci není uloženo, jakou důkazní sílu má přiznat jednotlivým důkazním prostředkům. Prostor pro volné hodnocení důkazů má soudce značný, nikoliv však neomezený.

Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti, hodnota pravdivosti, popřípadě hodnota věrohodnosti. Při hodnocení důkazu z hlediska jejich závažnosti soud určuje, jaký význam mají jednotlivé důkazy pro jeho rozhodnutí a zda o ně může opřít svá skutková zjištění. Hodnocením důkazů z hlediska jejich pravdivosti soud dochází k závěru, které skutečnosti, o nichž důkazy podávají zprávu, lze považovat za pravdivé a které nikoliv.¹¹⁷

K hodnocení důkazů v jejich vzájemné souvislosti je nutno uvést, že soudci nemůže vystačit pouze konstatování, že jej důkaz přesvědčil, a tím hodnocení uzavřít. Vždy musí zkoumat důkazy i ve vzájemné souvislosti. Bude tedy porovnávat jeden důkaz s ostatními a naopak, hodnotit a porovnávat, jestli důkazy vzájemně korespondují, shodují se, nebo zda si odporují a protiřečí.

Důkladné hodnocení důkazů by mělo vždy zaznít již v jednacím síni při ústním odůvodnění rozsudku po jeho vyhlášení. V odůvodnění soudce porovná jednotlivé důkazy s žalobními tvrzeními a s důkazy ostatními. Musí přesvědčivě popsat, proč

---

¹¹⁴ Dle Nálezu ÚS ČR ze dne 11.1.2005, sp.zn. Pl. ÚS 37/03

¹¹⁵ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 31.5.2011, sp. zn. 29 Cdo 1294/2010

¹¹⁶ Dle § 132 OSŘ

¹¹⁷ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 19.5.2010, sp.zn. 33 Cdo 2441/2008

svědkovi či účastníkovi neuvěřil, proč považuje jeho výpověď za nevěrohodnou, že výpovědi svědků jsou nelogické apod.

Součástí hodnocení důkazů je zásadně též rozhodnutí o tom, kterou ze stran tíží převážně či výlučně důkazní břemeno, ať již během řízení, nebo nastane-li stav, při němž rozhodná skutečnost zůstane neobjasněna.¹¹⁸

4.1.5.1. *Antidiskriminační spory*

Ustanovení § 133a bylo do OSŘ vloženo v důsledku závazků ČR vyplývajících z komunitárního práva EU.¹¹⁹ V řízení před soudem se mohou v důsledku této nové procesní úpravy vyskytnout kauzy, v nichž je režim chování účastníků i soudu rozdílný od ostatních sporných i nesporných řízení.

Procesní úprava v antidiskriminačních sporech vychází z předpokladu, že žalobce v nich může mít omezený přístup k důkazním prostředkům, umožňujícím mu unést důkazní břemeno k tvrzení, že s ním bylo zacházeno diskriminačně.

Tyto případy proto vyžadují odlišnou aktivitu od žalované strany, na kterou ze zákona může přejít toto důkazní břemeno, avšak nikoliv břemeno tvrzení. Ke správnému pojetí proto musí soudce předběžně kvalifikovat případ podle hmotného práva a jen tam, kde se jedná o taxativně uvedené ustanovení, postupuje tímto stylem, tedy že vyzve žalovaného, aby prokázal, že jednání nebylo diskriminační.

Odlišná úprava však neznamená, že by žalobce mohl zůstat v řízení nečinný. I zde má povinnost tvrdit rozhodné skutečnosti, tedy prokázat, že s ním nebylo zacházeno obvyklým způsobem ale naopak způsobem znevýhodňujícím. Dále musí tvrdit, že znevýhodňující zacházení bylo motivováno diskriminací na základě rasového, etnického apod. důvodu.

I žalobce však může mít tendenci ke zneužití svého postavení. Proto je spíše vhodnější hovořit o sdíleném důkazním břemeni než o jeho jednostranném přenesení. Tvrzení a důkazní návrhy lze dělit do dvou kategorií a to na ty, které se vztahují k tomu, že došlo k nerovnému zacházení se žalobcem, tedy že byl znevýhodněn v určité situaci oproti jiným osobám např. v rámci pracovněprávního sporu a na ty vztahující se k tomu, že k nerovnému zacházení došlo v důsledku přímé či nepřímé diskriminace.

---

¹¹⁸ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 19.5.2010, sp. zn. 28 Cdo 834/2009

¹¹⁹ JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VANČUROVÁ, K., a kol, *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*, Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5, str. 361

V prvním případě tvrzení i důkazní návrhy jsou i nadále na straně žalující. Jen u těch uvedených v příkladu druhém dochází k zákonnému přesunu důkazního břemene na stranu žalovanou.

Neznamená to však, že by procesní předpis nutil žalovaného, aby prokazoval negativní skutečnosti. Vzhledem k tomu, že negativní skutečnosti z povahy věci prokazovat nelze, podá protistrana důkaz opaku tím, že prokáže rovné zacházení např. se všemi zaměstnanci apod.¹²⁰

4.1.5.2. *Ohledání příslušného vzorku zboží*

Ustanovení upravující dokazování podle vzorku bylo do Občanského soudního řádu začleněno na základě úpravy obsažené ve směrnici Evropského parlamentu a Rady o dodržování práv duševního vlastnictví.¹²¹

Byl-li ohledán přiměřený vzorek zboží, jehož výrobou mohlo být porušeno právo z duševního vlastnictví, má soud zjištění z ohledání vyplývající za prokázané vůči veškerému zboží. Toto ustanovení tedy lze použít pouze tehdy, jestliže přiměřený vzorek zboží slouží jako důkaz pro spory vyplývající z práva autorského, či z práv průmyslových. Právní domněnka formulovaná v tomto usnesení je domněnkou vyvratitelnou, důkazní břemeno nese žalovaný.

4.1.6. Odvolací řízení

Porušení zákonem stanovených postupů při dokazování může být odvolacím soudem vyhodnoceno jako vada mající vliv na nesprávné rozhodnutí ve věci, nebo dokonce jako nedodržení ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces. To může být způsobeno například tím, že soud prvního stupně nevyslechne znalce, ač se účastníci nespokojili jen se čtením písemného posudku, provede ohledání místa bez přítomnosti účastníků nebo jejich zástupců aj.

Odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně. Odvolací soud přistoupí k zopakování dokazování v odvolacím řízení tehdy, pokud má za to, že z důkazů, jež byly provedeny v řízení před soudem prvního stupně, je možné dospět k jinému skutkovému závěru, než které učinil soud prvního stupně, například tím, že znalec sám předvolá a vyslechne.

---

¹²⁰ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 8.7.2008, sp. zn. 21 Cdo 2875/2007

¹²¹ Dle čl. 6 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29.4.2004

Rozsah dokazování je dán důkazními prostředky, z nichž soud prvního stupně čerpal svá skutková zjištění, jež byla významná pro právní posouzení věci. Není tedy pochybením odvolacího soudu, shledal-li skutková zjištění soudu prvního stupně na základě nepřímých důkazů v rámci volné úvahy za přesvědčivý a zároveň posoudil-li tento řetězec důkazů jako dostatečně uzavřený.¹²²

Jestliže se rozsah dokazování, prováděný v řízení před soudem prvního stupně, nekryje s rozsahem důkazů, které odvolací soud v odvolacím řízení zopakoval¹²³, je v takovém případě nezbytné, aby odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku interpretoval, proč důkaz provedený před soudem prvního stupně nezopakoval.¹²⁴

4.2. Dokazování dle Zákona o zvláštních řízeních soudních

V souvislosti s přijetím zákona o zvláštních řízeních soudních, byla z Občanského soudního řádu vyňata všechna řízení, která jsou odchylkou od řízení sporného. Zrušením, respektive přenesením některých řízení do zákona o zvláštních řízeních soudních, byla odstraněna všechna navazující ustanovení, která se týkají řízení v nesporných a jiných věcech, vyjma řízení ve věcech obchodního rejstříku, která jsou od 1.1.2014 upravena v zákoně o veřejných rejstřících¹²⁵ a to za subsidiárního použití Občanského soudního řádu.

Z praktického hlediska je zvláštní řízení děleno do určitých kategorií a skupin. Některá z nich jsou ovládána ryze zásadou vyšetřovací, jiná se blíží svým charakterem řízením upraveným Občanským soudním řádem, v nichž panuje zásada projednací, a další stojí na mezi obou těchto typů. To je důležité hlavně ve vztahu k samotné existenci řízení, především k jeho zahájení i k aktivitě soudu při dokazování a zjišťování skutkového stavu, na jehož základě rozhoduje.

Zvláštní řízení soudní lze klasifikovat z hlediska formy zahájení na beznávrhová a návrhová, z hlediska zásad postupu na zcela ovládaná vyšetřovací zásadou a na ty, v nichž se uplatní zásada projednací, a z hlediska formy postupu na ty, v nichž je soud povinen nařídít jednání a na ty, v nichž může být rozhodováno bez jednání.¹²⁶

---

¹²² Dle Rozsudku NS ze dne 15.9.2010, sp.zn. 28 Cdo 2436/2010

¹²³ Dle § 213 odst. 2 OSŘ

¹²⁴ Dle Rozsudku NS ze dne 24.6.2010 sp.zn. 30 Cdo 1802/2010

¹²⁵ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

¹²⁶ HAVLÍČEK, Karel, ed. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015* Praha: Havlíček Brain Team, 2014-. ISBN 978-80-87109-48-9, str. 25

Zjednodušeně pak platí, že všechna řízení beznávrhová jsou zároveň nesporná, když ze zákona jasně vyplývá, která řízení lze zahájit bez návrhu a která jen na návrh. Uvedené dělení na návrhové a beznávrhové má význam pro postup soudu při zjišťování stavu, na základě něhož meritorně rozhoduje. V zásadě platí, že v nesporném řízení zahájeném bez návrhu není soud vázán ničím, s čím se na něj obrátili účastníci. Není vázán tvrzeními, důkazními návrhy ani konečným návrhem rozhodnutí, naopak může vyšetřovat skutkový stav podle svého uvážení, jak uzná za vhodné. Tím je myšleno především přisoudit více, méně nebo něco jiného, než žádají účastníci. Smyslem zákona v těchto typech řízení je ochrana slabší strany, neboť především v jejím zájmu musí být rozhodnuto.¹²⁷

Z hlediska postupu platí pro všechny beznávrhové řízení neomezená vyšetřovací zásada a zásada plné apelace spočívající v tom, že v odvolacím řízení mohou být uváděny nové skutečnosti a důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, kdy k novým skutečnostem nebo důkazům odvolací soud přihlíží, i kdyby nebyly uplatněny, a zároveň není vázán mezemi, ve kterých se odvolatel domáhat přezkoumání rozhodnutí.¹²⁸

Z hlediska formy je zásadní otázka potřeby nařízení jednání. V některých zvláštních řízeních není třeba nařídit pro rozhodnutí jednání, těmi jsou například řízení o statutu veřejné prospěšnosti, rozhodnutí o odúmrti, řízení o úschovách, umoření listin, věci kapitálového trhu aj. S výjimkou těchto řízení je povinností soudu nařídit k projednání věci, případně k jejímu rozhodnutí, jednání vždy a platí, že výjimky může stanovit pouze zákon.¹²⁹

Projevem zásady oficiality ve zvláštních řízeních soudních je především snaha soudu získávat pro rozhodnutí skutková zjištění za každou cenu, provádět důkazy zásadně ze své úřední povinnosti a bez ohledu na aktivitu účastníků, která však může řízení většinou značně urychlit. Povinnost tvrdit a prokazovat mají obecně všichni účastníci řízení bez ohledu na to, zda se jedná o řízení zahájené na návrh či nikoliv.¹³⁰

Úprava dokazování v zákoně o zvláštních řízeních soudních je značně roztržštěná v rámci jednotlivých oddílů tohoto zákona. Řízení upravená tímto zákonem lze rozdělit do tří kategorií:

---

¹²⁷ Dle důvodové zprávy k ZŘS

¹²⁸ Dle § 28 ZŘS

¹²⁹ HAVLÍČEK, Karel, ed. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015* Praha: Havlíček Brain Team, 2014-. ISBN 978-80-87109-48-9, str. 73

¹³⁰ Dle § 101 odst. 1 a), b) a § 1 odst. 2 ZŘS

1. Nesporná řízení ovládaná obecně vyšetřovací zásadou - ta se uplatňuje ve věcech péče soudu o nezletilé.
2. Nesporná řízení se speciální (zprísněnou) úpravou - tato řízení vycházejí z první kategorie řízení, která jsou ovládána obecnou vyšetřovací zásadou, avšak okrem toho je soudu uložena povinnost provést některé důkazy, popřípadě jsou mu pouze nabídnuty k úvaze. Jedná se například o řízení o svéprávnosti, dědické řízení či řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu.
3. Zvláštní návrhová řízení – v této kategorii řízení neplatí vyšetřovací zásada, nejsou proto většinou ani označována jako řízení nesporná. Nenavržené důkazy tudíž může soud provést pouze tehdy, vyplývají-li z obsahu spisu. Takto typickými řízeními jsou například řízení o úschově, o umoření listiny, ve věcech kapitálového trhu, o soudní prodeji zástavy.

Vzhledem k tomu, že ve zvláštním řízení neplatí zásada zákonné koncentrace, může soud až na výjimky překročit návrhy účastníků na provedení důkazů. Protože zde neplatí ani zásada neúplné apelace, může soud nad rámec účastnických návrhů provést důkaz kdykoliv za řízení, tedy například až v odvolacím řízení.

Jak již bylo výše řečeno, civilní řízení obecně, bez ohledu na to, zda zvláštní či sporné, ovládá zásada volného hodnocení důkazů znamenající, že soud hodnotí každý důkaz zvlášť a všechny v jejich vzájemné souvislosti. S tím úzce souvisí i ustanovení v § 22 ZSŘ, v němž je deklarováno, že k provedení důkazu výsledkem účastníka není třeba jeho souhlasu. Soud tedy může tento důkaz nařídít vždy, když je třeba ke zjištění skutkového stavu. V čemž je spatřován rozdíl oproti spornému řízení, v němž je soud limitován tím, že má zakázáno uvedený důkaz provést, lze-li prokazované skutečnosti zjistit jinak.

Uvedené odlišnosti však neplatí ve všech zvláštních řízeních stejně, protože zákon na více místech zvláštní části upravuje výluky z použití § 22 ZŘS, kdy soud je pak v těchto případech limitován tím, že má zakázáno uvedený důkaz provést, lze-li prokazované skutečnosti zjistit jinak, popřípadě nesouhlasí-li s tím vyslýchaný účastník.

4.2.1. Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob

V řízeních o splnění podmínky v předběžném prohlášení, o změně nebo zrušení předběžného prohlášení, o schválení smlouvy o nápomoci, o odvolání podpůrce a

o schválení zastoupení členem domácnosti postupuje soud podle ustanovení § 20, 21 i 28 ZŘS, což znamená, že se zde uplatňuje zásada oficiality a princip úplné apelace.

V řízení o svéprávnosti je úkolem soudu vyslechnout posuzovaného, znalce, podle okolností též ošetřujícího lékaře posuzovaného, jeho opatrovníka a popřípadě provede další vhodné důkazy¹³¹, neboť v určitých situacích může dojít k tomu, že zletilá osoba v důsledku pokročilého věku nebo duševní poruchy není schopna rozhodovat o svých záležitostech.

Před rozhodnutím o omezení svéprávnosti je soud povinen člověka zhlédnout, čímž se rozumí především úsilí o zjištění stavu posuzovaného osobním pozorováním, jež lze spojit s výslechem nebo spolu s jiným pokusem o zjištění názoru ve věci, kdy toho zhlédnutí není považováno za důkaz a nesmí být jakkoliv zpochybněno ostatními provedenými důkaz. Zhlédnutí posuzovaného má především za cíl zjištění jeho osobního a zdravotního stavu, tedy například schopnost reagovat na podněty či zachování logického myšlení, což nelze zjistit pouhým výslechem či zjištěním názoru, když cílem je především zabránit samočinné převaze odborně expertních přístupů.

Soudce sám musí provést toto zhlédnutí, neboť posuzování uskutečněné např. vyšším soudním úředníkem či asistentem soudce by vedlo k omezení spočívající v interpretaci, kdy celkový dojem, který si takto posuzující osoba vytvoří, nelze bezprostředně přenést na soudce, který má s přihlédnutím k němu ve věci rozhodovat.¹³²

V řízení ve věcech opatrovnictví člověka s výjimkou jmenování a odvolání opatrovníka osobě, jejíž zdravotní stav jí při správě jmění nebo při hájení jejích práv působí obtíže a zjištění vůle opatrovance, dále v řízení o prohlášení člověka za nezvěstného a prohlášení člověka za mrtvého se uplatňuje vyšetřovací zásada a princip úplné apelace.

V řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu, ke zjištění zdravotního stavu a ke zjištění, zda je či není další držení ve zdravotním ústavu, je klíčové jmenování znalce. Znalcem v tomto případě však nemůže být jmenován lékař, který pracuje ve zdravotním ústavu, v němž je člověk držen. V případě provedení přezkumu zdravotního stavu je soudce povinen takto důkaz provést vždy. Soud pokaždé provede také důkaz zdravotnickou dokumentací

---

¹³¹ Dle § 38 ZŘS

¹³² Dle Stanoviska NS ČR ze dne 13.4.2016, sp.zn. Cpjn 201/2015

nebo záznamem z ní, popřípadě vyjádřením ošetřujícího lékaře o neschopnosti úsudku a projevení přání umístěného člověka podle jiného právního předpisu. Nařídí-li soud jednání, vyslechne umístěného člověka, znalce, podle okolností též ošetřujícího lékaře umístěného člověka, jeho opatrovníka a provede popřípadě další vhodné důkazy.¹³³

V řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalším držení ve zdravotním ústavu a v řízení o vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb soud provede důkazy, které jsou potřebné pro posouzení, zda k převzetí došlo ze zákonných důvodů, či zda je držení člověka v zařízení sociálních služeb přípustné. Těmito důkazy jsou zejména výslech umístěného člověka, ošetřujícího lékaře a další osoby, o jejichž vyslechnutí umístěný člověk žádá. V případě držení v zařízení sociálních služeb je dalším soudem provedeným důkazem výslech zaměstnance v zařízení sociálních služeb.¹³⁴

4.2.2. Řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob a ve věcech svěrenského fondu

V řízení ve statusových věcech právnických osob, včetně jejich likvidace a zrušení, jmenování a odvolávání členů jejich orgánů nebo likvidátora, přeměn a otázek statusu veřejné prospěšnosti, v řízení o jmenování znalce, v řízení ve věch právnických osob a v řízení ve věcech opatrovnictví právnických osob¹³⁵ je prováděno dokazování pouze tehdy, je-li třeba nařizovat jednání¹³⁶

V řízení ve věcech svěrenského fondu je obdobně jako u předchozí problematiky prováděno dokazování pouze tehdy, je-li nařizováno jednání. Obecně je v řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob a svěrenského fondu uplatňována zásada vyšetřovací.

4.2.3. Řízení o pozůstalosti

Účelem předběžného šetření v rámci projednání dědictví je zjištění stavu zůstavitelova jmění, zjištění dědiců, odkazovníků, vykonavatele závěti, správce pozůstalosti a dalších osob, o jejichž práva a povinnosti v řízení jde. Soud

---

¹³³ Dle § 70 ZŘS

¹³⁴ Dle § 77 odst. 2 a 84a) odst. 4 ZŘS

¹³⁵ Druhy řízení dle § 85 ZŘS

¹³⁶ Dle § 89 ZŘS

především zjišťuje, zda jsou evidována právní jednání nebo jiné právní skutečnosti, které mají význam pro řízení a pro rozhodnutí o pozůstalosti.

Zjištění stavu a obsahu listin, v nichž lze najít skutečnosti významné pro řízení¹³⁷ provádí notář, který má listiny v úschově, a v jiných případech soud. Zjištění stavu a obsahu listin¹³⁸, které nebyly sepsány ve formě notářského zápisu, a které notář přijal do notářské úschovy, se provede veřejně. Při zjištění stavu a obsahu listiny notář vždy doloží, že listina se nachází v obalu, kterým byla opatřena při jejím převzetí do úschovy, a přečte její obsah.

Soud vždy nařídí jednání v případě, zjišťuje-li, zda zůstavitel pro případ své smrti pořídil ústně a jaký byl obsah tohoto pořízení¹³⁹. Byl-li vyhotoven písemný záznam o zůstavitelově poslední vůli pořízený před svědky, vyslechne soud všechny svědky, před nimiž byla poslední vůle projevena, ledaže by provedení výslechu některého z nich bránily závažné okolnosti¹⁴⁰. Obdobně soud také vždy nařídí jednání, zjistí-li, že zůstavitel zanechal listinu o pořízení pro případ smrti nebo o prohlášení o vydědění učiněném před svědky, což neplatí, prohlásí-li všichni dědici, že na výslechu svědků netrvalí, nebo brání-li výslechu svědka závažné okolnosti.¹⁴¹

Soudu je dána pravomoc vyslechnout každého, kdo je informován o dědicích zůstavitele, popřípadě o jiných osobách, které mohou mít právo na část z pozůstalosti. Soud vyslechne svědky v rámci předběžného šetření pro zjištění stavu zůstavitelova jmění a pro zjištění dědiců, odkazovníků aj. postupem, který stanoví Občanský soudní řád pro důkaz výpovědi svědka.¹⁴²

Při zjišťování tržní hodnoty pozůstalostního majetku a zůstavitelových dluhů vychází soud ze společného prohlášení dědiců nebo z ocenění provedeného tím, kdo spravuje nemovitost, pokud takto učiněno nebylo, lze v ojedinělých případech zjistit cenu znaleckým posudkem.

Uplatnil-li věřitel žalobou pohledávku nebo právo na uspokojení pohledávky ze zajištění, které mu byly přiznány pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného příslušného orgánu, soud při projednání žaloby provede dokazování jenom o

---

¹³⁷ Např. listina o pořízení pro případ smrti, prohlášení o vydědění, smlouva o zřeknutí se dědického práva aj, upravené v § 142 odst.1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹³⁸ Listiny o pořízení pro případ smrti, o prohlášení o vydědění, o smlouvě o zřeknutí se dědického práva a o zrušení těchto právních ujednání, dle § 143 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹³⁹ Dle § 145 odst.1 ZŘS

¹⁴⁰ Dle § 145 ZŘS

¹⁴¹ Dle § 146 odst. 1 ZŘS

¹⁴² Dle § 126 OSŘ

rozhodných skutečnostech, které nebyly nebo nemohly být uplatněny v řízení, v němž bylo vydáno pravomocné rozhodnutí.¹⁴³

4.2.4. Jiná řízení

V řízení o úschovách¹⁴⁴, v řízení o umoření listin¹⁴⁵, v řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže,¹⁴⁶ v řízení o nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory k seznámení se s obsahem listin¹⁴⁷, v řízení o plnění povinností z předběžného opatření evropského soudu pro lidská práva¹⁴⁸, v řízení ve věcech voleb do rady zaměstnanců, voleb zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti¹⁴⁹, v řízení o soudním prodeji zástavy¹⁵⁰ a v řízení o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry¹⁵¹ může soud provést jiné než účastníky navržené důkazy, jen jsou-li potřebné pro zjištění skutkového stavu věci a vyplývají-li ze spisu.

4.2.5. Řízení ve věcech rodinněprávních

V rámci dokazování v řízení o povolení uzavřít manželství vyslechne soud před rozhodnutím ve věci samé toho, kdo hodlá uzavřít manželství a toho s kým má být manželství uzavřeno¹⁵². Účastníka, který nemá svéprávnost v plném rozsahu, soud vyslechne bez přítomnosti jiných osob. Přítomnost důvěrníka, který není jeho zákonným zástupcem nebo účastníkem a o jehož účast u výsledku vyslychaný požádá, může soud vyloučit jen tehdy, je-li jeho přítomností mařen účel výsledku.

V řízení o určení, zda tu manželství je či není, a o neplatnost manželství či partnerství¹⁵³ může soud provést i jiné než účastníky navržené důkazy jen tehdy, jsou-li potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu nebo

---

¹⁴³ Dle § 255 ZŘS

¹⁴⁴ § 289 a násl. ZŘS

¹⁴⁵ § 303 a násl. ZŘS

¹⁴⁶ § 323 a násl. ZŘS

¹⁴⁷ § 332 a násl. ZŘS

¹⁴⁸ § 342 a násl. ZŘS

¹⁴⁹ § 349 a násl. ZŘS

¹⁵⁰ § 353a) a násl. ZŘS

¹⁵¹ § 359 a násl. ZŘS

¹⁵² Dle § 369 ZŘS

¹⁵³ § 372 a násl. ZŘS

V řízení o rozvod manželství¹⁵⁴ a zrušení partnerství¹⁵⁵, může soud provést i jiné než účastníky navržené důkazy, jen je-li to třeba ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu, nebo je-li toho třeba ke zjištění zájmů nezletilých účastníků, pro něž, ačkoliv je manželství rozvráceno, nemůže být rozvedeno.

Návrh na nařízení předběžného opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí¹⁵⁶ musí obsahovat vyličení skutečností, které osvědčují, že je pro navrhovatele z důvodů tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému členu domácnosti společné bydlení navrhovatele a odpůrce v domě nebo bytě nesnesitelné, popřípadě vyličení skutečností, které osvědčují nežádoucí sledování nebo obtěžování navrhovatele. V tomto řízení se uplatní vyšetřovací zásada a princip úplné apelace.

V řízení o určení otcovství¹⁵⁷ k dítěti neprovdané matky a v řízení o určení otcovství po rozvodu nebo prohlášení manželství za neplatné soud vezme za své souhlasné prohlášení rodičů o otcovství. V řízení o určení a popření rodičovství se uplatní zásada vyšetřovací a princip úplné apelace.

V řízení ve věcech osvojení nezletilého¹⁵⁸ soud v rámci dokazování vyslechne aspoň jednou rodiče osvojence, a to i pokud nejsou účastníky tohoto řízení, a manžela osvojitele. Nelze však provést výslech rodiče osvojence, pokud rodič není schopen projevit svou vůli nebo rozpoznat následky svého jednání nebo je ovládnout, dále také pokud se rodič zdržuje na neznámém místě a toto místo se nepodařilo soudu ani při vynaložení potřebné pečlivosti zjistit, pokud byl rodič zbaven rodičovské odpovědnosti a současné práva dát souhlas k osvojení či byla svéprávnost rodiče ve věci udělení souhlasu k osvojení omezena.

V řízení o osvojení zletilého¹⁵⁹ vyslechne soud rodiče osvojence, jde-li o osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého, dítě osvojence, umožňují-li mu jeho rozumová a volní vyspělost vyjádřit názor ve věci osvojení, a manžela osvojence.

V řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí¹⁶⁰ se uplatní vyšetřovací zásada a princip úplné apelace vycházející z ustanovení § 20, 21 a 28 ZSŘ.

---

¹⁵⁴ § 383 a násl. ZŘS

¹⁵⁵ § 399 a násl. ZŘS

¹⁵⁶ § 400 a násl. ZŘS

¹⁵⁷ § 415 a násl. ZŘS

¹⁵⁸ § 427 a násl. ZŘS

¹⁵⁹ § 445 a násl. ZŘS

¹⁶⁰ § 478 ZŘS

5. Popis konkrétních postupů soudu při rozboru jednotlivých důkazů a jejich hodnocení

Dokazování dle Občanského soudního řádu lze ve své podstatě rozdělit do čtyř fází, kterými jsou navrhování důkazních prostředků, obstarávání důkazních prostředků, jejich provádění a následně hodnocení.

Navrhování důkazů je povinností toho účastníka, který skutečnost tvrdí a zároveň k ní nese důkazní břemeno. Míra této povinnosti je ovšem závislá na druhu řízení, nejvýznamnější je v řízení sporném. Návrh důkazů směřuje vůči soud, kdy za návrh se považuje nejen označení, ale též sdělení, kde se důkaz nachází nebo jak jej lze obstarat.

Účastníky navržené důkazy obstarává soud tak, aby bylo možné je při jednání provést, přičemž současná právní úprava neupravuje konkrétní postup, jakým jsou důkazní prostředky navržené účastníky či soudem opatřovány. Nepodaří-li se navržený důkaz opatřit, má to stejné procesní účinky, jako kdyby nebyl navržen vůbec. Je tedy v zájmu účastníka, aby na obstarávání důkazních prostředků se soudem spolupracoval.

Při opatřování důkazu je využívána zásada obsažená v § 6 OSŘ, která stanovuje soudu povinnost postupovat v součinnosti se všemi účastníky řízení tak, aby byla ochrana práv rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly spolehlivě zjištěny. Soud v rámci své pravomoci tedy předvolává svědky, ustanovuje znalce, obstarává listiny a předměty k ohledání aj.

Důkazy se provádějí soudem při jednání, účastníci mají právo být přítomni a mohou klást doplňovací otázky, přičemž provádění důkazů je zásadně věcí soudu. Jestliže se důkazy výjimečně provádějí mimo jednání, anebo dožádaným soudem, je vždy povinností soudu umožnit účastníkům přítomnost. Provést konkrétní důkaz lze třím způsobem, a to při jednání, mimo jednání nebo prostřednictvím dožádání u jiného soudu. O tom, které důkazy budou provedeny, rozhoduje soud a taktéž soud prohlašuje dokazování za skončené.

Hodnocení důkazů je vrcholnou fází dokazování a platí pro něj především zásada volného hodnocení důkazů. Soud přihlíží ke všemu, co vyšlo najevo, včetně na to, co uvedli účastníci. K tomu, aby rozhodování soudu nebylo zatíženo projevem libovůle, je nezbytné, aby soud každý důkaz, který byl v řízení před ním proveden, učinil předmětem svých úvah a hodnocení. Jestliže tak soud neučiní, zatíží své

rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v Listině základních práv a svobod a v důsledku toho i v rozporu s Ústavou ČR.¹⁶¹

5.1. Výslech svědka

Svědka se zpravidla předvolává poštou. V případě, že svědek nepřebírá zásilku s předvoláním, je možné využít k doručení soudního doručovatele, justiční stráž, účastníka či jeho zástupce. Pokud nastane situace, ze které je zřejmé, že svědek nestojí o účast na soudním jednání, tedy například nepřebírá soudní obsílky, je vhodné využít i méně formální cesty k předvolání, tou může být například elektronické kontaktování svědka nebo telefonátem na číslo poskytnuté soudem od účastníků řízení. Tímto způsobem lze svědkovi vysvětlit i jeho roli v řízení a smysl jeho výpovědi.

Navrhne-li svědeckou výpověď některý z účastníků, vyzve jej soudce, aby upřesnil, jaká skutečnost má být takovým výsledkem prokázána. Jsou-li navrženy jako svědci osoby, které mají jistý vztah k účastníkům řízení, lze účastníka požádat, aby účast svědka při jednání zajistil. Jelikož člověk, který přijde k soudu svědčit, naplňuje svoji zákonnou povinnost, mělo by s ním být ze strany soudu adekvátně zacházeno, zejména tak, že ho soud předvolá na předpokládanou dobu trvání úkonu, aby předvolaný nemarnil zbytečně čas čekáním.

Soud je povinen dbát na to, aby účastník, který výslech svědka navrhl, přesně uvedl, jaké skutečnosti mají být svědeckou výpovědí prokázány. Tím je soudu jednak umožněno přesně vymezit předmět výslechu a také vyloučit předvolání osob, jejichž výslech by byl zbytečný. Není rozdíl v pozici svědka mezi dostavěním se z důvodů, že byl předvolán soudem či na základě žádosti účastníka. Soud může také rozhodnout, že výslech svědka neprovede, protože taková skutečnost již byla dostatečně prokázána jinými důkazy.

Pokud soud nařizuje jednání a předvolává svědky, musí zvažovat, jak bude řízení probíhat. Není například vhodné, aby všichni svědci byli předvoláni na též okamžik jako účastníci řízení. Velice podstatné je také dbát na to, aby svědek nebyl přítomen tomu, kdy jsou prováděny ostatní důkazy, například výslech jiného svědka nebo účastníka. Před každým jednáním jak tak nutné ze strany soudce

---

¹⁶¹ Dle nálezu ÚS ČR ze dne 20.4.2011 sp. zn IV. ÚS. 3309/07

přípravit přibližný časový harmonogram. Je-li tedy předvoláno více svědků, měl by je soud zvat postupně.

Poté, kdy již zapisovatelka pozve svědka do soudní síně, je vhodné, aby jej soudce přivítal a poděkoval mu, že se dostavil. Svědka je dále třeba poučit o významu svědecké výpovědi, o povinnosti mluvit pravdu a nic nezamlčovat, o jeho právech a povinnostech a o trestních následcích křivé výpovědi.¹⁶² Svědek má právo výpověď odepřít. Důvody, proč hrozí nebezpečí trestního stíhání, nemusí soudu dopodrobna vysvětlovat, neboť již tím by se mohl stíhání vystavit. Výpověď může svědek odepřít jen tehdy, kdyby jí způsoboval nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým, kdy o této důvodnosti odepření výpovědi rozhoduje soud.

Před provedením samotného výslechu soud nejprve zjistí totožnost svědka, která se děje zpravidla z občanského průkazu. Pokud se svědek dostaví k soudu zcela bez dokladů totožnosti, není za této situace většinou důvod pro odročení jednání. Účastníkům je většinou osoba svědka známa, tedy minimálně jedné ze stran a také pravděpodobnost, že by se k soudu dostavila osoba jiná, je velmi malá. Tuto skutečnost však soudce vždy zaznamená do protokolu.

Soudce následně zjišťuje další okolnosti. Strukturovaně je tedy svědek tázán, jaký má vztah k účastníkovi sedící po jeho levé straně, poté k účastníkovi sedící na pravé straně, kdy soud především zajímá, jestli jsou k sobě v určitém příbuzenském vztahu, či se např. nikdy předtím neviděli. Všechny tyto otázky pokládá soud především proto, aby poté mohl objektivně posoudit důvěryhodnost dané výpovědi.

Po vyřízení úvodních formalit soudce svědka poučí o jeho právech a povinnostech, přičemž dbá především na to, aby toto poučení nebylo pouhou formalitou, ale aby daný svědek pochopil, o čem je poučován, jinak bude poučovat soudce nezletilé dítě a jinak vysokoškolsky vzdělaného svědka. Smyslem poučení je svědkovi důrazně sdělit, že nesmí lhát a že ve výjimečných případech může svou odpověď odepřít. Svědek následně musí soudu odpovědět, že poučení rozuměl a vypovídat bude.

Svědek tedy musí u soudu vypovídat pravdu a nic nezamlčovat o čemž byl předsedou senátu poučen, avšak nesmí být nikterak ze strany soudu napomínán či kárán během svědecké výpovědi. Pokud soudce svědka při lži přistihne, například zjištěním, že se výpověď výrazně liší od ostatních důkazů, vezme to v úvahu při

---

¹⁶² Dle § 126 odst 2. OSŘ

hodnocení nebo to v závažných případech oznámit orgánům činným v trestním řízení. Po ukončení svědecké výpovědi se v případě nejasností s předchozími výpověďmi účastníků či dalších svědků může soudce dotázat, zda by mu mohl svědek vyjasnit rozdíly mezi výrazně se lišícími předchozími výpověďmi. Případný projev závěrů a úvah vyplývajících z rozporuplné a nevěrohodné výpovědi svědka by si měl soudce ponechat pro rozhodnutí a jeho odůvodnění.

Na úvod již samotné svědecké výpovědi je vhodné ze strany soudu svědkovi vysvětlit, že jeho výpověď má několik částí, dále jakou stranou byl jako svědek navržen a že smyslem jeho odpovědí je zjištění určitého stavu o věci. Vyslýchající, tj. jednak soud a další procesní strany, se musí přizpůsobit osobnosti vyslychaného, nesmí mu být například podkládány nesrozumitelné nebo nepochopitelné dotazy. Ze strany soudu by také měla být znatelná snaha o uklidnění svědka, čímž by měla být odstraněna jeho, pro obě strany nežádoucí, nervozita.

První část svědecké výpovědi by měla být souvislá bez zásahu soudce, ve druhé části soudce klade svědkovi doplňující otázky, aby zjistil z jeho výpovědi co nejvíce. Pořadí v jakém lze klást svědkovi otázky je dáno ze zákona, a to nejprve předseda senátu, poté členové senátu, účastníci či jejich zástupci a znalci, přičemž protokolace by měla být oddělena tak, aby bylo jasné, na čí otázky bylo odpovídáno. Po celou dobu výslechu dbá předseda senátu, aby nebyly kladeny otázky, jež zákon nepřipouští. Těmi jsou otázky zjevně nesouvisející, otázky naznačující odpověď, zavádějící a klamavé otázky.

Hlavním úkolem svědka je spontánně vylíčit co k dané věci ví, co je mu o daném sporu známo a popřípadě může být soudcem dotázán na jiné konkrétní skutečnosti, které chce znát. Poté kdy soudce vyslechne svědka, dá účastníkům či jejich zástupcům možnost, aby mu kladli dotazy. Účastník může se svolením předsedy senátu jednak klást dotazy, aby vyslychaného nasměroval k tomu, co on považuje za podstatné, ale vedle toho má ještě po ukončení výslechu právo se k důkazu vyjádřit.

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, výpověď svědka je zaměřena na to, aby popsal skutečnosti, které svými smysly vnímal. Nepřísluší mu, aby dané skutečnosti hodnotil a aby z nich činil o věci skutkové nebo právní závěry, uvede-li i přesto ve své výpovědi takové názory, soud k nim při hodnocení jeho výpovědi nepřihlíží.¹⁶³

---

¹⁶³ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 3.7.2007 sp.zn. 21 Cdo 1908/2006

Vždy, když je prováděn k důkazu výslech určité osoby, která se nachází mimo budovu soudu, je třeba jeho provedení předjednat, nejlépe telefonicky či prostřednictvím elektronické pošty, a organizačně zajistit.

Pokud je výslech prováděn například v nemocnici nebo na psychiatrické léčebně, je potřeba zjistit, na jakém oddělení je osoba hospitalizována, čímž také dojde k zamezení případného zjištění, že byla osoba například nedávno propuštěna a zda je vůbec osoba s ohledem na její zdravotní stav výslechu schopna. Dále je vhodné se s lékaři poradit, na jaké chování vyslychané osoby se může vyslychající připravit a jaký přístup zvolit, čeho se vyvarovat. V rámci organizačních opatření je potřeba se na daném místě dohodnout na zajištění odpovídající místnosti, v níž lze výslech provést, popřípadě i za přítomnosti zástupců.

Pokud má být vyslychána osoba, která se podle sdělení účastníka nachází ve výkonu trestu či ve vazbě, je třeba ověřit tuto skutečnost v ústřední evidenci vězňů, čímž se zjistí, ve které věznici se osoba nachází, zda například nebyla přemístěna popřípadě propuštěna. Pokud se tedy dotyčná osoba, kterou je potřeba vyslechnout nachází ve věznici, vyrozumí soud vedení věznice o tom, že bude v určitém termínu proveden výslech této osoby a zároveň zajistí vhodnou výslechovou místnost. Je-li dotyčná osoba ve vazbě, je třeba vyžádat k provedení výslechu souhlas soudu, který ji vzal do vazby.

Soudce si nejlépe vytvoří představu o výpovědi svědka tím, že provede výpověď s rozmyslem a to především tak, že před výslechem přesně ví, k jakému rozhodnému a spornému tvrzení je osoba slyšena a dá jí to vhodným způsobem najevo, tím, že nechá vyslychaného nejprve souvisle vypovědět vše, co ví o předmětu výslechu. Dále také tím, že vyslychanou osobu během výpovědi zásadně nenapomíná a nehodnotí její věrohodnost, tím, že má na paměti, jaký je vztah vyslychaného k účastníkům řízení a k předmětu sporu.

Nápomocné mohou být také otázky na svědka, ve kterých jej vyzve, aby vysvětlil, jak je možné, že si pamatuje některé časové podrobnosti, k nimž došlo před delším časem, či pozorování vyslychaného během jeho výpovědi, jak se tváří, chová, jaký má výraz atd.

Při provádění důkazu výpovědí svědka musí soud vyhodnotit věrohodnost výpovědi s přihlédnutím k tomu, jaký má svědek vztah k účastníkům řízení a k projednávané věci, jaká je jeho rozumová a duševní úroveň, k jeho chování při

výslechu aj. Toto celkové posouzení uvedených hledisek pomáhá soudci k závěru o pravdivosti či nepravdivosti tvrzených skutečností.¹⁶⁴

Svědék má nárok na svědečné, které se skládá z náhrady hotových výdajů a ušlého zisku a jedná se ve své podstatě o odměnu státu za to, že přišel k soudu svědčit. Nárok na svědečné je třeba uplatnit ihned, tj. nechat si jej vyplatit u pokladny soudu, případně pokud u sebe svědek nemá potřebné doklady, může o svědečné požádat do 3 dnů.

5.2. Znalecký posudek

K vyřešení odborné otázky existuje několik důkazních prostředků. Soud nejprve k vyřešení určité otázky vyžádá odborné vyjádření orgánu veřejné moci, není-li takový postup dostačující, ustanoví znalce. Znalecký posudek je možný v libovolném řízení. Ustanovení znalce je v civilní řízení povinné ze zákona jen ve dvou případech, a to v řízení o svéprávnosti¹⁶⁵ a v řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotnickém ústavu¹⁶⁶. Jinak závisí na posouzení a rozhodnutí soudu, zda znalce ustanoví.¹⁶⁷

Vyvstane-li tedy situace, kdy je potřeba vyřešit odbornou otázku, ustanoví soud znalce usnesením, proti kterému není odvolání přípustné a v němž především vymezí přesné zadání a úkol znalce. Nejčastěji soud vybírá znalce podle vlastní úvahy, přičemž zpravidla ustanovuje znalce osvědčené, o nichž ví, že dodržují soudcovské lhůty pro vypracování posudků, jsou odborně na výši, dovedou své závěry obhájit u nařízeného jednání pod dotazy advokátů, je s nimi dobrá komunikace a je na ně spolehnutí.

Aby bylo zabráněno tomu, že bude ustanoven znalec, proti kterému by následně účastníci vznesli námitky, může soud v rámci přípravy jednání zaslat účastníkům písemnou výzvu, ve kterém jim oznámí, koho ustanovil znalcem, v jakém oboru a zároveň poskytne účastníkům lhůtu k případným námitkám proti jeho ustanovení a ke sdělení otázek, které považují strany pro vyřešení odborné problematiky za podstatné.

Pokud je proti osobě znalce vznesena námitka, soud o ní buď rozhodne, nebo znalce povinnosti podat posudek zproští a ustanoví nového. O námitkách proti

---

¹⁶⁴ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 13.1.2009, sp. zn. 21 Cdo 4339/2007

¹⁶⁵ Dle § 38 ZŘS

¹⁶⁶ Dle § 70 ZŘS

¹⁶⁷ Dle *Soudce: Znalec a znalecký posudek v civilním soudním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, **XIX**(1/2017). ISSN 12115347. str. 8

osobě znalce rozhodne soud usnesením. V druhém případě je nejdříve potřeba dotázat se účastníků, zda k nově ustanovenému znalci nemají připomínky.

Aby se předešlo situaci, kdy znalec nemá potřebné znalosti o dané otázce, je praktické, aby soud se znalcem neformálně předjednal podání posudku.

Ne vždy soud ustanoví znalcem odborníka ze seznamu zapsaného u příslušného krajského soudu. Někdy se totiž jedná o tak specifickou oblast, že se nepodaří v seznamu nalézt nikoho. Znalce, který není zapsán v tomto seznamu, však nelze nutit k podání posudku, a soudce k němu musí přistupovat obzvlášť vstřícně. Pokud soudce účelově ustanoví znalce pouze pro jeden konkrétní případ, je třeba, aby znalec složil znalecký slib, který může být učiněn písemně do usnesení tím, že soudce do textu zakomponuje znění tohoto slibu a při jednání znalci slib připomene.

Znalci musí být v usnesení o ustanovení znalce jasně vysvětleno, jaký odborný problém je pro soud důležitý, v čem je podstata sporu a k jaké skutkové otázce je důkaz posudkem prováděn. Je-li dána potřeba znaleckého posudku již po podání návrhu, ustanoví soudce znalce již ve fázi přípravy jednání a nikoliv tedy až po slyšení účastníků ve věci. Pokud je takto učiněno, má soudce již u prvního jednání k dispozici znalecký posudek, případně připomínky účastníků k němu.

Se znalcem je třeba konzultovat, zda je schopen podat posudek na základě podkladů ze spisu a informací získaných od účastníků či někoho jiného nebo zda potřebuje, aby byly nejprve provedeny výslechy svědků. Soudce tak může po předběžné konzultaci se znalcem dospět k závěru, že je třeba provést výslechy svědků pro účely podání posudku. Znalec navíc může požádat, aby mohl být přítomen u jednání a klást svědkům dotazy, kdy v návaznosti na provedené dokazování vypracuje posudek.

Lhůtu pro vypracování písemného posudku je třeba vždy individuálně posuzovat. Obsahem usnesení je i poučení, že lhůta pro podání posudku je závazná a její nedodržení může znamenat uložení pořádkové pokuty nebo snížení odměny znalce. Počet vyhotovení se odvíjí od toho, kolik je účastníků řízení tak, aby soud mohl založit jeden do spisu a poté podle potřeby zaslat účastníkům či jejich zástupcům, přičemž usnesení by mělo vždy tento počet obsahovat. Předejde se tím tak případnému časovému prodloužení z důvodů dodatečné výzvy k zaslání dalších písemných exemplářů.

V usnesení může být například dále uvedeno, že soud znalci povoluje použití osobního automobilu pro účely provedení místního šetření. Před podáním posudku

je povinností soudu vybrat zálohu, která musí odpovídat předpokládané výši znalečného.

Soud by měl před tím, než odešle znalci spis, obstarat dokumentaci, neboť se znalec potřebuje pro podání posudku s potřebnými podklady seznámit. Jelikož mají účastníci řízení zájem na rychlém vyřízení ve věci, můžou proces urychlit tím, že případné dokumenty shromáždí a zašlou znalci sami. Povinnost tyto podklady obstarat může být účastníkům uložena již během samotné přípravy.

Po odeslání spisu znalci dohlíží soud na to, aby byl posudek vypracován včas a nedocházelo k průtahům. K tomu může soud použít například telefonické či elektronické komunikace, aby se se znalcem domluvil.

Vypracuje-li znalec posudek písemně, je vhodné, aby byl před následným jednáním doručen účastníkům, aby se s nim mohli jednat seznámit, vyjádřit se k němu a vznést případné námitky. Vznou-li účastníci námitky a výhrady k posudku, seznámí s nimi soud znalce před výslechem u jednání, aby na ně mohl reagovat, případně může být i vyzván k písemnému doplnění posudku ve vztahu k námitkám. V případě, že účastníci netrvají na účasti znalce u jednání nebo jeho závěry v posudku jsou jednoznačné, může soud učinit závěr, že zvát znalce k jednání je nadbytečné.

Soudce může znalce podrobit výslechu ihned na prvním jednání a popřípadě také vynést rozsudek. Také proto je vhodné, aby byl znalec v některých případech přítomen na přípravném jednání nebo na jiném soudním roku. Vždy je nutné v usnesení popsat v jaké formě má být znalecký posudek poskytnut. Protože zákon zásadně předpokládá výslech znalce, tedy ústní podání posudku, je třeba vždy do usnesení uvést, že soud žádá také jeho písemné vypracování.

Znalec se nesmí ve svém posudku omezit pouze na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost poznat, ze kterých zjištění v posudku znalec vycházel, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru, aby mohl soud znalecký posudek odpovědně zhodnotit. Závěry znaleckého posudku přitom nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, zejména mohou-li být pochybnosti o správnosti takového závěru.¹⁶⁸

Před jednáním, u kterého bude znalec slyšen, může soudce provést se znalcem osobní konzultaci, aby pochopil způsob, kterým znalec dospěl k odpornému závěru,

---

¹⁶⁸ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 6.8.2009, sp.zn. 30 Cdo 352/2008

aby jej předběžně seznámil s tím, jaké otázky jej čekají, na co se může u jednání připravit nebo naopak, aby jej upozornil na to, do jakých podrobností se pouštět nemůže.

Může se také stát, že odborná otázka přesahuje rámec jednoho oboru, například v řízení o náhradu škody na zdraví, kdy je třeba okrem zranění zohlednit také následky úrazu v podobě ztížení společenského uplatnění a ke správnosti podaného odborného vyjádření je potřeba vypracovat společný znalecký posudek. V tomto případě je na znalcích, aby se mezi sebou domluvili na spolupráci.

Je-li v průběhu řízení podán znalecký posudek, z něhož plyne, že výše nároku je jiná, než uvádí žaloba, může žalobce žalobu změnit nebo částečně vzít zpět.¹⁶⁹

Odborné závěry obsažené ve znaleckém posudku nepodléhají hodnocení soudem podle zásad § 132 OSŘ. Soud hodnotí přesvědčivost posudku co do jeho úplnosti ve vztahu k zadání, logické odůvodnění závěrů a soulad s ostatními provedenými důkazy. Hodnocení důkazu znaleckým posudkem tedy spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazu a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení.¹⁷⁰

Je-li posudek znalce nejasný, neúplný, či jsou zde jiné pochybnosti o správnosti daného posudku, je nutné požádat znalce o vysvětlení. V případě bezvýslednosti takového pokusu, nechá soud znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.¹⁷¹ Není však správné to, aby se soudce nechal jednou ze stran donutit k tomu, aby zadal další znalecký posudek. Neboť se může stát, že je nejprve podán první posudek, s tím nesouhlasí jedna strana, soudce rozhodne o ustanovení dalšího znalce, ten podá nový posudek, jenž může být výhodnější pro účastníky, který jej navrhl. S čímž by však nesouhlasila opět druhá strana, takže by byl nakonec ustanoven ústav k podání revizního posudku. Což by ve svém důsledku vedlo k porušení zásady hospodárnosti řízení.

Pokud se však nejedná o taktiku jednoho z účastníků řízení a soudce to dle svého uvážení považuje za potřebné, může znalecký posudek ve výjimečném, zvláště obtížném případě, podrobit reviznímu znaleckému zkoumání státním orgánem, vědeckým ústavem, vysokou školou nebo institucí specializovanou na

---

¹⁶⁹ Dle § 95 a 96 OSŘ

¹⁷⁰ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 9.2.2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010

¹⁷¹ Dle § 127 odst. 2 OSŘ

znaleckou činnost.¹⁷² Obecně může posudek zrevidovat jak znalec, tj. fyzická osoba, tak i ústav. Povinnost soudu je požádat zásadně o revizi nejprve jiného znalce, zejména proto, aby nedocházelo ke znehodnocení ústavních posudků při jejich nadměrnosti.

5.3. Zprávy o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí soudu

Vyžádání zpráv je činnost soudu, která se má zásadně odehrávat ve fázi přípravy jednání.¹⁷³ Soudce se tedy musí již během přípravy rozhodnout, zda nepotřebuje znát skutková zjištění čerpaná ze zpráv. Podání zprávy lze žádat od fyzické i od právnické osoby. Neudělí-li dotázaný skutečnosti důležité pro rozhodnutí, může být donucen k podání takové zprávy, a to především pořádkovou pokutou. Sdělení mohou být učiněna buď písemně nebo ústně.

Nejčastěji jsou soudem žádány zprávy o poměrech pro účely rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé; stavebních úřadů o kolaudovaném stavu nemovitostí; katastrálních úřadů o právním stavu nemovitosti; policie o stavu souvisejících trestních řízení; realitních kanceláří o výši obvyklého nájemného a cenách nemovitostí; či zprávy od prodejců, opravářů o cenách movitých věcí.¹⁷⁴

Při vyžádání zpráv může soud využít datové schránky, popřípadě podá zprávu telefonicky. Především je vhodné zjistit, zda vůbec subjekt, od kterého je zpráva požadována, disponuje informacemi důležitými pro rozhodnutí ve věci. Zprávu je povinen dotazovaný sdělit zásadně bezplatně, má však právo na náhradu nákladů spojených s podáním zprávy.

Zejména v nesporném řízení může dotaz směřovat na příbuzné, kteří jsou žádáni, aby sdělili skutečnosti související s místem neznámého účastníka, případně svědka. Ti musejí soudu sdělit, zda jim je známo, kde se daná osoba nachází. Takto je potřeba učinit například před tím, než je účastníkovi ustanoven opatrovník jako osobě neznámého pobytu.

Z této povinnosti jsou zákonné výjimky, především musí-li být zachována mlčenlivost nebo tajemství, popřípadě může osoba odmítnout, pokud by takových sdělením způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě, nebo osobám blízkým.

---

¹⁷² Dle § 127 odst. 3 OSŘ

¹⁷³ Dle § 114a odst. 1 písm. c, e

¹⁷⁴ JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VANČUROVÁ, K., a kol, *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*, Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5, str.332

Ačkoliv není povinností procesní strany poskytnout důkazní materiál proti sobě samotné, může být tento přístup prolomen tzv. vysvětlovací povinností strany nezatížené důkazním břemenem, a to s ohledem na zajištění práva na spravedlivý proces. Na základě této vysvětlovací povinnosti strana nezatížená vysvětluje skutečnosti, o kterých má dostatečné informace, byť by jimi měl disponovat účastník řízení, který chce pro sebe vyvodit příznivé právní důsledky. Jestliže strana zatížená důkazním břemenem přednese alespoň „opěrné body“ skutkového stavu a zvýší tak pravděpodobnost svých skutkových tvrzení, nastupuje vysvětlovací povinnost protistrany. Naplnění této povinnosti bude mít za následek hodnocení důkazu v neprospěch strany, která vysvětlovací povinnost nesplnila.¹⁷⁵

Fyzická osoba může odmítnout sdělit vyžádané skutečnosti za stejných důvodů, které osobu opravňují odmítnout před soudem vypovídat jako svědek. Povinnost sdělit soudu vyžádané skutečnosti je povinností bezplatnou v tom smyslu, že za podání informace se osoba nemůže nárokovat odměnu. Ten, kdo soudu poskytl vyžádanou informaci, má právo na náhradu hotových výdajů.¹⁷⁶

5.4. Důkaz listinou

Navrhuje-li účastník listinu jako důkaz, musí ji také k žalobě připojit. Povinnost můžou účastníci splnit i tím, že danou listinu konvertují a zašlou jí soudu prostřednictvím veřejné datové sítě.

Povinnost uvést rozhodující skutečnosti nemůže žalobce plnit pouhým odkazem na svá tvrzení obsažená například ve spise vedeném v jiné věci. Účastník může odkázat na skutečnosti vyplývající z listin, aniž by je blíže popsal jen tehdy, když tyto listiny jsou ohledně skutkových okolností jednoznačné a nelze na jejich základě učinit vícero alternativních skutkových závěrů.

Ve svém návrhu by měl účastník přesně uvést, k jakým konkrétním tvrzením mají být jednotlivé listinné důkazy provedeny. Jelikož je žalobce povinen k návrhu připojit písemné důkazy, jichž se dovolává, může být ze strany soudu vyzván k doplnění žaloby nebo ke splnění těchto povinností.

V civilním nesporném řízení se musí soudce pečlivě zamyslet nad tím, jaké listinné důkazy by mohly ve vztahu k projednávané věci existovat a posloužit mu k objasnění skutkového stavu věci. Jelikož však sporné řízení neovládá zásada

---

¹⁷⁵ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 29.1.2014, sp.zn. 22 Cdo 2851/2013

¹⁷⁶ § 139 odst. 1 OSŘ

vyšetřovací, jako je tomu u řízení nesporného, ale naopak zásada projednací, nesmí soud až na výjimky překročit důkazní návrhy účastníků a příliš aktivně listiny obstarávat.

Nelze tedy připustit, aby žalobce například předložil soudu celou řadu listin a v žalobě poté nekonkrétně bez propojení k jednotlivým rozhodným tvrzením odkazoval na tyto listiny. Důležité však je, že za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit skutkový stav věci. Různé procesní pověry, že například nelze za důkaz použít kopii listiny, nemají oporu v zákoně. V naprosté většině případů se provádí důkaz kopií, a teprve vzniknou-li pochybnosti o pravosti, srovná soudce při jednání kopii s originálem, neboť není vhodné zakládat do spisu nenahraditelné originály listin.

Důkaz spisem vedeným v jiné věci může účastník navrhnout, předtím však musí uvést skutečnosti, které mají být takovým důkazem prokázány. Aby tedy mohl účastník, nějakou skutečnost dokázat, musí ji především tvrdit.¹⁷⁷

Pokud však účastník provedení listinou navrhne a zároveň ji nemá k dispozici, je potřeba pokusit se listinu získat za pomoci soudu. Ten však fakticky nedisponuje mocí, kterou by případně mohl donutit účastníka, který má u sebe listinu, aby ji vydal. Soud může jen k tíži účastníka, který listinu drží, přičíst to, že ji nepředložil, ačkoliv je z jiných skutečností patrné, že ji má u sebe.

Soudci jsou dány tři možnosti k provedení listinného důkazu, a to přečtením listiny, sdělením jejího obsahu nebo předložení účastníkům k nahlédnutí. Důslednou přípravou spočívající v inventuře skutkových tvrzení a vytřídění důkazů, může soud získat jasnou představu, které z navržených důkazů je třeba ke skutečným provést, neboť aktivita účastníků může být někdy až nadbytečná v tom smyslu, že navrhuje důkazy i ke skutečnostem, které jsou nesporné a není je tudíž třeba dokazovat. Soudci tak zbydou listiny, o kterých je přesvědčen, že z nich lze získat zjištění o sporných skutečnostech.

Zbylé, již selektované listiny, tak může soudce rozdělit na ty, jejichž obsah je účastníkům znám a na ty, které nikoliv. Účastníkům musí být vždy dána možnost vyjádřit se k navrženým listinným důkazům dle § 123 OSŘ.

Jelikož účastníci některé listiny sami navrhuje či obstarávají a zakládají do spisu, je zbytečné tyto při jednání doslova číst a postačí pouze sdělit jejich obsah. V tomto případě předseda senátu účastníkům pouze připomene existenci této listiny

---

¹⁷⁷ Dle Rozsudku NS ze dne 24.11.2009, sp. zn 28 Cdo 2953/2009

a stručně shrne její obsah a zjištění, která jsou z ní čerpána, popřípadě ji namísto sdělení předloží k nahlédnutí účastníkům.

U listinných důkazů je třeba, aby bylo zřejmé, k jakým tvrzením jsou prováděny. Tudiž ani postup předsedy senátu, který pouze čte jeden důkaz za druhým, jen proto, aby byly zachyceny v protokolu, není správný.

Předseda senátu se po provedení důkazu listinami dotáže účastníků, aby sdělili, zda nemají něco proti pravosti či věcné správnosti listin, a jejich stanovisko zaprotokoluje. Prokázání pravosti soukromé listiny je, v případě jejího popření, na tom, kdo ji předložil. U listiny veřejné je tomu tak, že z údajů v ní uvedených se vychází do té doby, dokud se neprokáže jejich opak.

Při dokazování zpravidla není faktický rozdíl mezi tím, kdy soudce provádí důkaz listinou soukromou nebo veřejnou. Obě k důkazu přečte, sdělí jejich obsah nebo předloží účastníkovi. Rozdíl nastává tedy pouze při zpochybnění pravosti nebo věcné správnosti uvedených listin.

U veřejné listiny rozlišuje soudce mezi popřením jejího veřejného charakteru a popřením obsahu. Obojí prokazuje ten, kdo zpochybňuje. Pokud účastník zpochybní veřejnou listinu, uzná sice, že se o ni jedná, ale tvrdí, že neplatí to, co je v ní uvedeno. V tomto případě je tedy na něm, aby přesvědčivě prokázal opak. Musí tedy vyvinout dostatečnou procesní aktivitu, aby vyvrátil skutečnosti v ní uvedené. Je-li listina, kterou je prováděn důkaz, listinou veřejnou, mělo by to být také zřejmé z protokolu o jednání, a to z důvodu její důkazní hodnoty.

U soukromé listiny je třeba rozlišovat mezi popřením správnosti a popřením pravosti. Popře-li účastník pravost, musí ji prokázat ten, kdo soukromou listinu předložil a navrhl k důkazu. Zpochybní-li však formálně jen jeho věcnou správnost, nelze jen takto popřít skutečnosti v listině uvedené.

Pro posouzení soukromé listiny jako důkazního prostředku je významná její pravost a pravdivost. Listina je pravá, pochází-li od vystavitele a je jím též podepsána. Je-li listina pravá, není-li zfalšovaná nebo pozměněná, dokazuje, že vystavitel projevil vůli o obsahu v listině zachyceném, případně učinil prohlášení v listině obsažené.¹⁷⁸

Listinné důkazy, které byly podrobeny dokazování, slouží soudci jako kvalitní důkaz se značnou vypovídací hodnotou především z toho důvodu, že jejich obsah nelze účelově měnit podle průběhu řízení. Soudce hodnotí listiny především

---

¹⁷⁸ Dle Rozsudku NS ČR ze dne 10.10.2000, sp. zn. 22 Cdo 2670/98

z hlediska jejich přesvědčivosti a pravosti. Pro sebe si soudce může listinu zhodnotit tak, že ji již v průběhu přípravy jednání přečte, prostuduje a vytvoří si názor, zda je listina pravá a věrohodná. U jednání poté provede důkazy jen těmi listinami, které obsahují důležitá zjištění.

5.5. Ohledání

Soud může tomu, kdo má ohledávaný předmět u sebe, uložit, aby jej předložil. Touto osobou může být nejen účastník řízení, ale i třetí osoba. V případě nesplnění lze ukládat pořádkové pokuty, přičemž soud se musí v některých případech nakonec bez předmětu ohledání obejít, poradit si a například vyzvat toho, kdo důkaz ohledáním navrhuje, aby své tvrzení prokázal jinak.

Příkladem důvodu pro provedení ohledání je spor vyplývajícím z vad prodané věci. Usnesením soud nařídí ohledání předmětu v jednacím síni, čímž získá soudce představu o tom, zda je vada odstranitelná a jak se projevuje. Dalším příkladem může být spor o náhradu újmy na zdraví, který se projevuje například určitou deformací poškozeného. Pokud je to vhodné, může se soudce při osobním kontaktu s poškozeným v jednacím síni na vlastní oči přesvědčit, jak se tělesná vada projevuje.

Soudce může také dospět k závěru, že je potřeba provést důkaz místním ohledáním. V takovém případě usnesením nařídí termín ohledání, obešle všechny účastníky nebo jejich zástupce, případně také znalce, aby u ohledání získal důležitá zjištění pro svůj posudek, zajistí u správy soudu dopravu na ohledání, jedná-li se o místo vzdálené od soudní budovy, zařídí techniku na pořízení záznamu z ohledání, případně, považuje-li to za nezbytné, zajistí s předstihem účast příslušníka justiční stráže.

Soud nařizuje místní ohledání mimo budovu soudu zpravidla ve sporech, které se týkají staveb nebo vyplývajících ze smlouvy o dílo, neboť je prospěšné, aby si soudce vytvořil představu o tom, jaký je skutečný stav věci. Protokol o místním ohledání lze sepsat na místě nebo prostřednictvím záznamu. Nejvhodnějším je ovšem pořízení zvukově obrazového záznamu na kameru.

Jde-li o znesvářené strany sporu je vhodné vyhnout konfliktu mezi stranami tím, že provádění důkazu budou asistovat pouze zástupci. Pokud by však účastníci na své účasti trvali a jeden popřípadě více z nich by hrubě porušili pořádek, lze je z místa ohledání vykázat. Nebude-li chtít vykázaná osoba opustit místo ohledání dobrovolně, využije soud justiční stráž.

Ze žádného ustanovení však nevyplývá, že by soudce musel nezbytně vyhotovit protokol přímo na místě ohledání, lze jej tedy sepsat dodatečně a u následujícího jednání dát účastníkům možnost se k tomuto protokolu vyjádřit. Po provedení úkonů místního ohledání nařídí soud jednání a při něm rozhodne.

5.6. Výslech účastníků

Výslech účastníka řízení lze provést jak v rámci řízení sporného, tak i řízení nesporného. Přesto je však v této souvislosti mezi těmito dvěma základními typy řízení podstatný rozdíl, neboť v nesporné řízení, které je vedeno v dikci ZŘS není, na rozdíl od řízení sporného, které se řídí pouze dle OSŘ, vázán výslech účastníka na jeho souhlas. Zároveň v těchto případech rovněž neplatí zákonné omezení, že účastnický výslech je možno provést pouze tehdy, nelze-li dokazovanou skutečnost prokázat jinak.

Rozhodne-li se soudce pro provedení důkazu výslechem účastníka, předvolá jej, přičemž v předvolání uvede, že přítomnost předvolaného za účelem jeho výpovědi je nezbytná. Pokud účastník neuposlechne a k soudu se nedostaví, může mu být uložena pořádková pokuta, případně ve výjimečných případech může být k jednání předveden policií. Takto radikální řešení však bývá ve sporném řízení pouze ojedinělé, neboť na rozdíl od svědka může být účastník vyslechnut pouze s jeho souhlasem.

Má-li být proveden účastnický výslech osoby, která je ve výkonu trestu nebo ve vazbě, a tato osoba zároveň trvá na tom, že chce být vyslechnuta přímo u soudu, zejména jedná-li se o řízení o rozvod, je nutné zajistit ji eskortu k jednání.¹⁷⁹

Účastník má povinnost vypovídat pravdu a nic nezamlčovat, avšak každý účastník má svou verzi pravdy, takže náhled na danou věc je v mnoha případech velmi subjektivní. Poučení účastníka se od poučení svědka liší, neboť účastník sice má vypovídat pravdu, není to jeho povinnost, jejíž nesplnění by bylo trestné. Účastník také může sám navrhnout svůj výslech jako důkaz.

Rozhodne-li se soudce pro provedení tohoto důkazu, musí se výslovně účastníka sporného řízení dotázat, zda souhlasí se svým výslechem a do protokolu o jednání zaznamenat, že bylo přistoupeno k výslechu žalobce, který po poučení

---

¹⁷⁹ JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VANČUROVÁ K., a kol, *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*, Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5, str.294

prohlašuje, že souhlasí s tím, aby byl vyslechnut jako účastník k důkazu, popřípadě, že sám svůj výslech navrhnul.

Technika výslechu účastníka je stejná jako u svědka. Soudce nejprve vysvětlí účastníkovi jeho roli při výslechu a vyzve jej, aby souvisle vylíčil vše, co je podstatné, poté mu klade sám doplňující dotazy, následují dotazy ostatních účastníků a jejich zástupců, ve výjimečných případech se účastníka táže také znalec. Dotazy slouží především k tomu, aby bylo z výpovědi účastníka vytěženo to nejpodstatnější.

Když účastník vypoví vše podstatné a je dán potřebný prostor pro dotazy ostatním, může soudce ukončit výslech a vyzvat zároveň účastníka, aby se vrátil na své místo. Po skončení výslechu se mohou ostatní účastníci k důkazu vyjádřit.

5.7. Nezákonné důkazy, k nimž soud nesmí přihlédnout

Z procesního předpisu výslovně nevyplývá, že soud nesmí provést důkaz opatřený v rozporu se zákonem, avšak vyplývá to z Ústavy, konkrétně z článku 90, podle kterého jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Tato ochrana práv a oprávněných zájmů musí být spravedlivá, což by nebylo dosaženo tím, že by byly použity nezákonné prostředky.

Při svém rozhodování proto soud nemůže přihlédnout ani k důkazům nezákonným, tedy k takovým, které by byly provedeny v rozporu se zákonem, tedy například získány trestnou činností. Jak již bylo upraveno výše, stává se stále aktuálnější otázka, zda lze provést důkaz, který se dotýká osobnosti člověka a zda takový prostředek, tj. například záznam telefonátu, fotografie, tajně pořízený záznam rozhovoru aj., není chráněn zákonem. Ne všechny záznamy, podobizny, písemnosti či snímky mají osobní povahu jenom proto, že je na nich zaznamenán hlasový či jiný projev.

Například použitelnost rozhovoru pořízeného soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby jako důkazu v konkrétním řízení je závislá na poměrování chráněných práv a zájmu, které se v této soukromé sféře střetávají. Zásah do práva na soukromí osoby, jejíž mluvený projev je zaznamenáván, je ospravedlnitelný zájmem na ochraně slabší strany právního vztahu, jíž hrozí závažná újma, např.

ztráta zaměstnání. Opatření jediného nebo klíčového důkazu touto cestou je analogické k jednání za podmínek krajní nouze či svépomoci.¹⁸⁰

Listinné důkazy korespondencí mezi účastníky se provádějí poměrně běžně. Je-li však takový důkaz navržen a soudu předložen, měl by se soudce vždy zabírat tím, zda dopis není natolik důvěrným projevem osobní povahy, že je třeba k provedení takového důkazu listinou souhlas toho, kdo ji napsal.

Naopak za nezákonné důkazy, k nimž nesmí soud přihlídnout, jsou zejména ty důkazy, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti a je proveden bez souhlasu oprávněného, důkaz získaný trestnou činností, důkaz znaleckým posudkem, za který nebyla zaplácena povinná záloha dle § 141 odst. 1 OSŘ, výslech svědka přes jeho nesouhlas v případě nebezpečí trestního stíhání, výslech účastníka před jeho nesouhlas nebo lze-li dokazovanou skutečnost prokázat jinak, důkaz písemností týkající se projevu osobní povahy bez souhlasu oprávněného, důkaz porušující práva duševního vlastnictví či důkaz provedený vyšším soudním úředníkem, asistentem soudce nebo čekatelem mimo rámec jejich zákonného zmocnění.¹⁸¹

Na základě zvláštního právního předpisu může být také vyloučena nebo za určitých podmínek omezena možnost pořizování záznamů. Tak tomu může být například, pokud by byl pořizen bez vědomí soudce zvukový nebo dokonce obrazový záznam soudního jednání skrytou kamerou. Takový důkaz by nebylo možné použít, neboť by byl v rozporu s ustanovením v § 6 odst. 3 Zákona o soudech a soudcích¹⁸².

---

¹⁸⁰ Dle Nálezu ÚS ČR ze dne 9.12.2014 sp.zn. II. ÚS 1774/14

¹⁸¹ JIRSA,J., DOLEŽAL,M., VANČUROVÁ K., a kol, *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*, Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5, str.305

¹⁸² Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů

6. Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2014, sp.zn. 21 Cdo 2682/2013: Nepřímým důkazem je takový důkaz, který dokazuje skutečnost jinou, ale takovou, ze které je možné usuzovat, zda se stala či nestala skutečnost, která je předmětem dokazování; objasňuje tedy dokazovanou skutečnost pomocí jiné skutečnosti, která má k dokazované skutečnosti jen nepřímý vztah

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20.8.2015, sp. zn. I. ÚS 173/13: spravedlivá rovnováha mezi soupeřícími oprávněnými zájmy bude nejlépe dosažena stanovením vysoké míry pravděpodobnosti prokázání, že plně svéprávná osoba jednala v duševní poruše, která ji v daný moment činila neschopnou právně jednat. Pro učinění závěru o dosažení této vysoké míry pravděpodobnosti soudy, rozhodující o aplikaci § 581 věty druhé nového občanského zákoníku, musí pečlivě posoudit všechny v tomto ohledu relevantní okolnosti a důkazy.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.6.2008, sp.zn. 28 Cdo 1938/2008: Protože v civilním řízení neplatí zásada in dubio pro reo, nemusí nepřímé důkazy tvořit zcela uzavřenou soustavu, která nepřipouští jiný skutkový závěr než ten, k němuž soud došel, nýbrž dostačuje, jestliže nepřímé důkazy s velkou mírou pravděpodobnosti k tomuto závěru (na rozdíl od možných závěrů jiných) vedou.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.6.2004, sp.zn. 32 Odo 964/2003: Zákon vyslovuje obecnou zásadu, že dokud není dokázán opak, platí za prokázanou skutečnost, pro kterou je v zákoně stanovena domněnka, a že tedy pouhá třeba i závažná pochybnost o tom, zda skutečnost v právní domněnce stanovená existuje, není sama o sobě důkazem opaku a nestačí k tomu, aby taková skutečnost nebyla považována za prokázanou.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.3.2010 sp.zn. 23 Cdo 5508/2007: Domněnky vyvratitelné a nevyvratitelné jsou konstruovány v těch případech, kdy pro založení, změnu nebo zánik právního vztahu nestačí reálně existující skutečnost a je nutno právní následky spojit se skutečnostmi, které reálně neexistují, jsou vytvořeny uměle, popř. je zde jen pravděpodobnost, nikoli však jistota, že reálně nastaly.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.6.2009 sp.zn. 30 Cdo 5252/2007: Má-li soud pochybnosti o věcné správnosti znaleckého posudku, nemůže jej nahradit vlastním názorem, nýbrž musí znalci uložit, aby podal vysvětlení, posudek doplnil nebo jinak odstranil jeho nedostatky, popřípadě aby vypracoval nový posudek, nebo musí ustanovit jiného znalce, aby věc znovu posoudil a vyjádřil se i ke správnosti již podaného posudku.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.12.2016, sp. zn 23 Cdo 1711/2016: Důkazním břemenem se rozumí procesní odpovědnost účastníka řízení za to, že za řízení nebyla prokázána jeho tvrzení a že z tohoto důvodu muselo být rozhodnuto o věci samé v jeho neprospěch.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2.2002, sp. zn. 21 Cdo 762/2001: Závěr o tom, že účastník neunesl důkazní břemeno, lze učinit jen tehdy, jestliže zhodnocení důkazů, které byly za řízení provedeny, neumožňuje soudu přijmout závěr ani o pravdivosti tvrzení účastníka a ani o tom, že by bylo nepravdivé.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.10.2016 sp.zn. 28 Cdo 1663/2011: Pro závěr, že soud má určitou skutečnost za prokázanou, dostačuje, aby předmětný skutkový závěr bylo možné s velkou mírou pravděpodobnosti připustit.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.5.2002 sp.zn. 22 Cdo 1908/2000: Ani nesporné tvrzení účastníků nezabavuje soud možnosti, aby případně ověřil pravdivost takového tvrzení obvyklými důkazními prostředky, zejména když z dosud provedeného dokazování nespornost takového tvrzení nevyplývá.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.2.2014 sp.zn. 21 Cdo 2924/2012: Shodná tvrzení účastníků nejsou pro soud závazná v tom smyslu, že by skutečnosti, kterých se tato tvrzení týkají, nemohl učinit předmětem dokazování.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.8.2015 sp.zn. 21 Cdo 4674/2014: Z informací o cizím (cizozemském) právu, které soudu poskytl účastníci, lze zpravidla vycházet jen tehdy, vyplývají-li z nich údaje, které jsou mezi všemi účastníky nepochybné ("nesporné") a které svou úplností (komplexností) poskytují soudu prostor pro správné právní posouzení věci.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6.3.2007 sp.zn. 21 Cdo 731/2006: I při dokazování prováděném mimo jednání mají účastníci právo být přítomni, aby stejně tak jako při provádění důkazů při jednání - mohli uplatnit své procesní právo vyjádřit se k důkazům, které byly provedeny (§ 123 OSŘ), případně se souhlasem předsedy senátu klást svědkům otázky.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.04.2012, sp.zn. 30 Cdo 1677/2011: Při každém použití podobizen a obrazových snímků, ať k nim dochází na základě zákonných licencí nebo na podkladu svolení, či na bázi jiného oprávnění, musí být zachovány dvě základní podmínky: Použití se musí stát vždy přiměřeným způsobem a dále použití nesmí být v rozporu s takovými osobnostními zájmy oprávněného, jichž je třeba bezpodmínečně respektovat, a které jsou tedy za všech okolností nedotknutelné.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.7.2007 sp.zn. 21 Cdo 1908/2006: Svědku nepřísluší, aby vnímané skutečnosti hodnotil a aby tak z nich činil o věci skutkové nebo právní závěry; svědek proto o svých skutkových nebo právních závěrech (názorech) na věc nemůže být vyslýchán a, uvede-li přesto ve své výpovědi takové závěry (názory), soud k nim nemůže při hodnocení jeho výpovědi přihlížet.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.2.2009, sp. zn. 23 Odo 1612/2006: Ustanovení § 128 věty první o. s. ř., podle něhož každý je povinen na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí, se vzhledem ke svému systematickému zařazení v rámci úpravy důkazních prostředků (§ 125 a násl. OSŘ) a též z hlediska logiky, vzhledem ke shora popsanému postavení účastníků sporného řízení, vztahuje pouze na třetí osoby (na orgány, fyzické a právnické osoby srov. § 125 větu první OSŘ), nikoliv na účastníky řízení.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 18.7.2002, sp.zn. IV. ÚS 682/2000: Účastník, jenž tvrdí opak oproti údajům v protokolu uvedeným, je povinen svá tvrzení prokázat.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.1.2010, sp. zn. 23 Cdo 236/2008: Nejvyšší soud ČR již v řadě svých rozhodnutí konstatoval, že doručenka je (za předpokladu, že vykazuje všechny náležitosti podle vyhlášky č. 78/1989 Sb., o právech a povinnostech pošty a jejích uživatelů /poštovní řád/, ve znění pozdějších předpisů) listinou, mající povahu listiny veřejné; potvrzuje, není-li prokázán opak, pravdivost toho, co je v ní osvědčeno (§ 134 o. s. ř.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.7.2006, sp.zn. 33 Odo 562/2006: U každé veřejné listiny je soud oprávněn zkoumat její pravost, tedy zda byla skutečně vystavena oprávněným subjektem nebo zda jde o podvrh.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.1.2005, sp.zn. Pl. ÚS 37/03: Z OSŘ jednoznačně vyplývá, že i když účastník řízení nesouhlasí s provedením důkazu svou výpovědí, je povinen splnit svou povinnost tvrzení. Výslech účastníka řízení má sloužit k tomu, aby jeho provedením byl soud přesvědčen o pravdivosti skutkových tvrzení, které účastník řízení má zájem dokazovat.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.1.2008, sp.zn. I ÚS 2568/07: Z žádného ustanovení Občanského soudního řádu neplyne, že by - v rámci hodnocení důkazů - poznatky výslechem účastníků získané musely vždy nutně (a priori) být pro soud méně spolehlivé, méně významné, nevěrohodné apod. (než poznatky dovozené z jiného důkazního prostředku).

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.1.2005, sp.zn. Pl. ÚS 37/03: Důkaz výslechem účastníka řízení není určen k tomu, aby teprve při něm uváděl účastník řízení svá tvrzení o rozhodujících skutečnostech, naopak předpokládá, že potřebná tvrzení již byla přednesena a nyní tato tvrzení mají být prokázána. Jedná se v podstatě o poslední možnost, která účastníkovi řízení zůstává, pokud nelze jeho tvrzení prokázat jinak.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.5.2011, sp. zn. 29 Cdo 1294/2010: Výchozí bodem pro hodnocení důkazů z hlediska jejich pravdivosti je posouzení věrohodnosti určité zprávy získané provedením konkrétního důkazu, pro něž je významné posouzení věrohodnosti samotného důkazního prostředku (§ 125 o. s. ř.); věrohodnost použitého důkazního prostředku soud hodnotí jednak izolovaně (z hlediska druhu důkazního prostředku a způsobu, jakým se podle zákona důkaz provádí), jednak ve srovnání se zprávami získanými provedením ostatních důkazů (z ostatních důkazních prostředků).

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.5.2010, sp.zn. 33 Cdo 2441/2008: Hodnocením důkazů z hlediska jejich pravdivosti soud dochází k závěru, které skutečnosti, o nichž důkazy (pro rozhodnutí významné a zákonné) podávají zprávu, lze považovat za pravdivé (dokázané) a které nikoli.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.5.2010, sp. zn. 28 Cdo 834/2009: Součástí hodnocení důkazů je zásadně též rozhodnutí o tom, kterou ze stran tíží převážně či výlučně důkazní břemeno, ať již během řízení, nebo nastane-li stav, při němž rozhodná skutečnost zůstane neobjasněna.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.7.2008, sp. zn. 21 Cdo 2875/2007: Vzhledem k tomu, že negativní skutečnosti z povahy věci prokazovat nelze, podá protistrana důkaz opaku tím, že prokáže rovné zacházení se všemi zaměstnanci, resp. s těmi, jichž se tvrzená diskriminace týká.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.1.2010, sp. zn. 23 Cdo 236/2008: Nejvyšší soud ČR již v řadě svých rozhodnutí konstatoval, že doručka je (za předpokladu, že vykazuje všechny náležitosti podle vyhlášky č. 78/1989 Sb., o právech a povinnostech pošty a jejích uživatelů /poštovní řád/, ve znění pozdějších předpisů) listinou, mající povahu listiny veřejné; potvrzuje, není-li prokázán opak, pravdivost toho, co je v ní osvědčeno (§ 134 o. s. ř.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.4.2009, sp. zn. 28 Cdo 418/2009: Při určení výše nároku jsou podkladem pro úvahu soudu takové skutečnosti, které vycházejí ze souvislostí posuzovaného případu a umožňují učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatněného nároku.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.9.2013, sp.zn. 31 Cdo 4616/2010: Poučení o tzv. koncentraci řízení a o jejích účincích vždy se musí dostat účastníkům jak předem (v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání), neboť účastníkům je třeba dát s potřebným předstihem vědět o tom, do kdy mohou v řízení splnit svou povinnost tvrzení a důkazní povinnost, aby se i z tohoto hlediska mohli na jednání připravit, tak také při samotném úkonu (roku) soudu (při přípravném jednání, při jednání nebo při dalším jednání), jehož skončením tzv. koncentrace řízení nastane, neboť je (v zájmu právní jistoty a dalšího "předvídatelného" postupu řízení) nezbytné, aby účastníci vždy - i s přihlédnutím k tomu, že doba, kdy nastane koncentrace řízení nemusí být vždy snadno stanovitelná - bez pochybností věděli o tom, že řízení bude zkoncentrováno a kdy k tomu dojde, a aby tomu mohli přizpůsobit svůj další postup v řízení.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.11.2013, sp.zn 32 Cdo 4255/2011: Nebylo-li účastníku řízení poskytnuto poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 a odst. 3 OSŘ dříve, než nastala koncentrace řízení (ač se tak objektivně mělo stát), nebrání ustanovení § 118b odst. 1 OSŘ tomu, aby tyto skutečnosti vylíčil, resp. aby označil důkazy potřebné k prokázání svých skutkových tvrzení i poté, kdy koncentrace nastala.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.9.2010, sp.zn. 28 Cdo 2436/2010: Pochybením odvolacího soudu (respektive soudu prvního stupně, jehož závěry odvolací soud převzal) není, učinil-li svá skutková zjištění na základě nepřímých důkazů, shledal-li je v rámci volné úvahy přesvědčivými a zároveň posoudil-li řetězec těchto důkazů jako dostatečně uzavřený.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2010 sp.zn. 30 Cdo 1802/2010: Rozsah dokazování je určen množinou těch důkazů (důkazních prostředků), z nichž

soud prvního stupně čerpal svá (dílčí) skutková zjištění, jež byla zásadně významná pro právní posouzení věci. Jestliže se rozsah dokazování v řízení před soudem prvního stupně nekryje s rozsahem důkazů, které odvolací soud v odvolacím řízení postupem předvídaným v § 213 odst. 2 OSŘ zopakoval, je v takové procesní situaci nezbytné, aby odvolací soud v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozsudku vyložil, z jakých důvodů došlo k předmětné důkazní redukci, resp. proč ten který v řízení před soudem prvního stupně provedený - důkaz nepovažoval z hlediska prokazování tvrzených skutkových okolností souzeného případu za právně relevantní (např. pro jeho zjevnou nadbytečnost, neúčelnost etc.), tedy proč jej v odvolacím řízení nezopakoval.

Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.4.2016, sp.zn. Cpjn 201/2015: Úvaha, že zhlédnutí posuzovaného může uskutečnit případně i vyšší soudní úředník nebo asistent soudce (§ 11 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších zákonů, § 36a zákona o soudech a soudcích), se totiž vyznačuje tím omezením, že celkový úsudek (dojem), který si takto vyšší soudní úředník (respektive asistent soudce) vytvoří (a zahrne do protokolu, který o tomto úkonu vyhotoví), není z povahy věci bezprostředně přenositelný do poměrů soudce, který má s přihlédnutím k němu ve věci rozhodovat.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20.4.2011 sp. zn IV. ÚS. 3309/07: Zákonem předepsanému postupu v úsilí o právo (zásadám spravedlivého procesu) vyplývajícímu z Listiny základních práv a svobod (čl. 36 odst. 1) nutno rozumět tak, že ve spojení s obecným předpisem v řízení před soudem musí být dána jeho účastníkovi možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny) a k věci samé, ale také označit (navrhnout) důkazy, jejichž provedení pro zjištění (prokázání) svých tvrzení pokládá za potřebné; tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených návrzích (včetně návrhů důkazních) rozhodnout, ale také - pokud jim nevyhoví - ve svém rozhodnutí vyložit proč, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval, a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění je nepřevzal (§ 153 odst. 1, § 157 odst. 2 OSŘ). Jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) Listiny základních práv a svobod a v důsledku toho i v rozporu s čl. 95 odst. 1 Ústavy České republiky.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.1.2009, sp. zn. 21 Cdo 4339/2007: Při důkazu výpovědi svědka musí soud vyhodnotit věrohodnost výpovědi s přihlédnutím k tomu, jaký má svědek vztah k účastníkům řízení a k projednávané věci a jaká je jeho rozumová a duševní úroveň, k okolnostem, jež doprovázely jeho vnímání skutečností, o nichž vypovídá, vzhledem ke způsobu reprodukce těchto skutečností a k chování při výslechu (přesvědčivost, jistota, plynulost výpovědi, ochota odpovídat na otázky apod.) a k poznatkům získaným na základě hodnocení jiných důkazů (do jaké míry je důkaz výpovědi svědka souladný s jinými důkazy, zda jim odporuje, popřípadě zda se vzájemně doplňují); celkové posouzení z uvedených hledisek pak poskytuje závěr o pravdivosti či nepravdivosti tvrzených (prokazovaných) skutečností.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6.8.2009, sp.zn. 30 Cdo 352/2008: Závěry znaleckého posudku přitom nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, a to zejména tehdy, jestliže mohou být pochybnosti o správnosti závěrů znaleckého posudku.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.2.2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010: Hodnocení důkazu znaleckým posudkem tedy spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.1.2014, sp.zn. 22 Cdo 2851/2013: vysvětlovací povinnost strany nezátížené důkazním břemenem, na jejímž základě procesní strana, nezátížená (subjektivním) břemenem důkazním a břemenem tvrzení, podrobně vysvětluje a objasňuje skutečnosti, o nichž má dostatečné informace, ačkoliv tyto skutečnosti by měl ve vlastním zájmu ve svých skutkových tvrzeních podrobně přednést její odpůrce; ten však potřebnými informacemi nedisponuje a nemá ani reálnou možnost získat je jiným způsobem než na základě substancovaného přednesu druhé procesní strany

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.11.2009, sp. zn 28 Cdo 2953/2009: Důkaz spisem vedeným v jiné věci může ovšem účastník řízení navrhnout, předtím je však povinen sám uvést skutečnosti, které mají být takovým důkazem prokázány. Aby mohl účastník nějakou skutečnost dokázat, musí ji především tvrdit

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.10.2000, sp. zn. 22 Cdo 2670/98: Je-li listina pravá, není-li zfalšovaná nebo pozměněná, dokazuje, že vystavitel projevil vůli o obsahu v listině zachyceném, případně učinil prohlášení v listině obsažené.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9.12.2014 sp.zn. II. ÚS 1774/14: Zásah do práva na soukromí osoby, jejíž mluvený projev je zaznamenán, je plně ospravedlnitelný zájmem na ochraně slabší strany právního vztahu, jíž hrozí závažná újma (včetně např. ztráty zaměstnání). Opatření jediného nebo klíčového důkazu touto cestou je analogické k jednání za podmínek krajní nouze či dovolené svépomoci.

7. Shrnutí

Smyslem této diplomové práce je popis problematiky dokazování v rámci civilního soudního řízení na našem území a to za pomoci metody analýzy právních předpisů a analýzy judikatury Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR.

Důležitost judikatury je spatřována v tom, že přispívá k předvídatelnosti soudního rozhodnutí a k právní jistotě. Judikatura je důležitým atributem pro sjednocování rozhodovací praxe soudů, neboť publikace rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR do značné míry avizuje, jakým způsobem s nejvyšší pravděpodobností bude Nejvyšší soud v obdobných věcech rozhodovat, pokud se jimi např. na základě mimořádných opravných prostředků bude v budoucnu zabývat.

Neméně významná je tedy judikatura také pro oblast dokazování v civilním soudním řízení, které tvoří jednu z nejdůležitějších fází soudního řízení. Tato myšlenka tedy provází tuto diplomovou práci, a proto lze v každé její části nalézt konkrétní judikáty, které doplňují teoretické poznatky.

Vzhledem k zaměření práce je první kapitola věnována vymezení některých pojmů, jejichž pochopení či připomenutí je vhodné. V kapitole lze tedy například nalézt definici dokazování a to, že je jím míněna činnost státního orgánu, zejména soudu, jejímž cílem je poznat skutečnosti důležité pro rozhodnutí a která je upravena předpisy procesního práva; dále předmět dokazování, který je vymezen rozsahem skutečností, které mají být dokázáním zjištěny; vymezení procesních vztahů, procesních subjektů a procesních úkonů. Tato kapitola se zabývá také dělením důkazů, domněnkami, jinými instituty usnadňujícími dokazování, a rozbořem sporného a nesporného řízení.

Druhá kapitola je zaměřena na zásady dokazování, neboť charakter civilního procesu je vytvářen právě tím, které procesní zásady se při dokazování uplatní. Nejprve jsou v kapitole popsány obecné zásady v civilním procesu a poté zásady dokazování ve sporném řízení a v řízení nesporném, tedy ty procesní zásady dokazování, které jsou v rámci civilního procesu nerozlučně spjaté s civilním soudním řízením.

Třetí kapitola popisuje právní úpravu dokazování v oblasti civilního soudního řízení, kdy s účinností od 1.1.2014 jsou nesporná řízení upravena převážně v samostatném zákoně. V této souvislosti lze konstatovat, že právní úprava civilního dokazování je tedy v České republice upravena ve dvou právních předpisech, konkrétně v Občanském soudním řádu, který upravuje řízení sporná a

v zákoně o zvláštních řízeních soudních, který upravuje nesporná a jiná zvláštní řízení a je považován za zákon speciální ve vztahu k Občanskému řádu soudnímu.

Kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly, kdy první je věnována rozboru a popisu dokazování dle Občanského soudního řádu a druhá rozboru a popisu dokazování dle Zákona o zvláštních řízeních soudních, které je podrobněji upraveno v dílčích pasážích věnujících se jednotlivým řízením upraveným tímto zákonem.

Popis konkrétních postupů soudu při rozboru jednotlivých důkazů a jejich hodnocení je název čtvrté kapitoly. Ta se zaměřuje na demonstrativně uvedené důkazní prostředky, které jsou uvedeny v Občanském soudním řádu a seznamuje tak s detailním postupem soudu při výslechu svědka, při provádění znaleckého posudku, při vyžádání zprávy o skutečnostech důležitých pro rozhodnutí soudu, při provádění důkazu listinou, při ohledání, při výslechu účastníků a jejich následné hodnocení soudem. Čtenář se tak může seznámit s tím, z jakých procesní postupů a úkonů soudu se konkrétně prováděné dokazování před soudem sestává. Poslední podkapitola se zabývá rozbohem a hodnocením nezákonných důkazů, ke kterým soud nesmí přihlídnout, neboť i když to z procesního předpisu výslovně nevyplývá, nesmí soud provést důkazy opatřené v rozporu se zákonem.

Závěrečná kapitola s názvem judikatura tvoří ucelený přehled použité judikatury pro problematiku dokazování v občanském soudním řízení, která je v rámci této práce použita.

8. Resumé

Der Sinn dieser Arbeit ist beschreiben die Problematik der Beweisführung im Zivilprozessrecht auf unserem Gebiet und zwar vor allem durch der Analysis der Rechtsvorschriften und durch der Analysis die Judikatur des Obersten Gerichtshofs und des Verfassungsgerichtes.

Diese Arbeit macht bekannt die einzelne Grundsätze für diese Problematik. In dem Zusammenhang kann man konstatieren, dass die Regelung ist im Zivilprozessgestezbuch geregelt, das die umstrittenne Führung regelt und im Besondereszivilprozessgesetz geregelt, das die nichtstreitige Führung regelt.

Das erste Kapitel beschreibt die einzelne Begriffen, dann die Definition des Beweisverfahrens, der Gegenstand des Beweisverfahrens, die Teilung der Bewiese, die Vermutunge und andere Rechtsinstitute, die das Beweisverfahren leichter machen, und Analyse der umstrittenen und nichtstreitigen Führung.

Die zweite Kapitel ist orientiert auf der einzelnen Grundprinzipen, weil der Charakter des Zivilprozess ist wom einzelnen Grundprinzipen gebildet. Zuerst sind die allgemeine Grundsätze beschreiben und dann die Grundsätze der Beweisführung im Zivilprozessrecht.

Folgende zwei Kapiteln bilden das Kern dieser Diplomarbeit. Dritte Kapitel beschreibt die rechtliche Ausgestaltung im Zivilprozessgebiet. Diese Kapitel ist auf 2 Teile geteilt. Ein Teil befasst sich der Analyse und der Beschreibung laut des Zivilprozessgesetzbuch und zwiete befasst sich der Analyse und der Beschreibung laut Besondereszivilprozessgesetz.

Beschreibung des spezifischen Gerichtsverfahren durch Analyse einzelner Beweis ihrer Bewertung ist Titel des vierten Kapitels. Es orientiert sich an demonstrativ gezeigte Beweismittel, die in der Zivilprozessgesesetzbuch genannt sind.

Im letzten Kapitel, das ist die Rechtsprechung genannt, ist einen umfassenden Überblick über die Rechtsprechung zu Fragen der Beweisaufnahme in Zivil-Gerichtsverfahren anzuwenden, die in der Arbeit benutzt ist.

9. Zdroje

Knižní Zdroje:

- BRADNOVÁ, Hana. *Encyklopedický slovník*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1993. Klub čtenářů (Odeon). ISBN 80-207-0438-8
- DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9
- DAVID, Ludvík. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-460-4
- HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6
- HAVLÍČEK, Karel, ed. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.1.2015*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014-. ISBN 978-80-87109-48-9
- JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VANČUROVÁ, K., a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář podle stavu k 1.4.2014*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, ISBN 978-80-87109-46-5
- MACUR, Josef. *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného*. 1. vydání. Brno: Masarykova universita, 1993. 183 s. ISBN 80-210-0810-5
- STAVINHOVÁ, Jaruška a Petr HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-3271-5
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN -80-7201-464-1
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5., aktualizované vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765.

- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. Právní učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5.

Periodikum:

- *Soudce: Znalec a znalecký posudek v civilním soudním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, **XIX**(1/2017). ISSN 12115347.

Internetové zdroje:

- IURIDICTUM - ENCYKLOPEDIE O PRÁVU
[online]. Dostupné z: <https://iuridictum.pecina.cz>

Právní předpisy:

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- Zákon č. 292/2013 Sb., O zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
- Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce
- Zákon č. 412/2005 Sb., O ochraně utajovaných informací a o bezpečnosti způsobilosti
- Zákon č. 372/2011 Sb., O zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
- Zákon č. 85/1996 Sb., O advokacii
- Zákon č. 358/1992 Sb., O notářích a jejich činnosti
- Zákon č. 120ú2001 Sb., O soudních exekutorech a exekuční činnosti
- Zákon č. 36/1967 Sb., O znalcích a tlumočnících
- Zákon č. 6/2002 Sb., O soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů

Judikatura:

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2014, sp.zn. 21 Cdo 2682/2013
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20.8.2015, sp. zn. I. ÚS 173/13
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.6.2008, sp.zn. 28 Cdo 1938/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.6.2004, sp.zn. 32 Odo 964/2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.3.2010 sp.zn. 23 Cdo 5508/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.6.2009 sp.zn. 30 Cdo 5252/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.12.2016, sp. zn 23 Cdo 1711/2016
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2.2002, sp. zn. 21 Cdo 762/2001
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.10.2016 sp.zn. 28 Cdo 1663/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.5.2002 sp.zn. 22 Cdo 1908/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.2.2014 sp.zn. 21 Cdo 2924/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.8.2015 sp.zn. 21 Cdo 4674/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6.3.2007 sp.zn. 21 Cdo 731/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.04.2012, sp.zn. 30 Cdo 1677/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.7.2007 sp.zn. 21 Cdo 1908/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.2.2009, sp. zn. 23 Odo 1612/2006
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 18.7.2002, sp.zn. IV. ÚS 682/2000
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.1.2010, sp. zn. 23 Cdo 236/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.7.2006, sp.zn. 33 Odo 562/2006
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.1.2005, sp.zn. Pl. ÚS 37/03
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.1.2008, sp.zn. I ÚS 2568/07
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.1.2005, sp.zn. Pl. ÚS 37/03
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.5.2011, sp. zn. 29 Cdo 1294/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.5.2010, sp.zn. 33 Cdo 2441/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.5.2010, sp. zn. 28 Cdo 834/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.7.2008, sp. zn. 21 Cdo 2875/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.1.2010, sp. zn. 23 Cdo 236/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.4.2009, sp. zn. 28 Cdo 418/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.9.2013, sp.zn. 31 Cdo 4616/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.11.2013, sp.zn 32 Cdo 4255/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.9.2010, sp.zn. 28 Cdo 2436/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2010 sp.zn. 30 Cdo 1802/2010:
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.4.2016, sp.zn. Cpjn 201/2015
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20.4.2011 sp. zn IV. ÚS. 3309/07
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.1.2009, sp. zn. 21 Cdo 4339/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6.8.2009, sp.zn. 30 Cdo 352/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.2.2011, sp. zn. 22 Cdo 1561/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.1.2014, sp.zn. 22 Cdo 2851/2013
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.11.2009, sp. zn 28 Cdo 2953/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.10.2000, sp. zn. 22 Cdo 2670/98
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9.12.2014 sp.zn. II. ÚS 1774/14